

UNIONENS HØJTSTÅENDE
REPRÆSENTANT FOR
UDENRIGSANLIGGENDER
OG SIKKERHEDSPOLITIK

Bruxelles, den 8.3.2017
JOIN(2017) 8 final

ANNEX 1

BILAG

til

Fælles forslag til RÅDETS AFGØRELSE

om Unionens holdning i Associeringsråde nedsat ved associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side, for så vidt angår vedtagelsen af associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova

ASSOCIERINGSRÅDET EU-REPUBLIKKEN MOLDOVAS AFGØRELSE Nr.
01/2017

Aftale om associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova

ASSOCIERINGSRÅDET EU-REPUBLIKKEN MOLDOVA HAR —

under henvisning til associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Associeringsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side blev undertegnet den 27. juni 2014 og trådte i kraft den 1. juli 2016.
- (2) Artikel 436 i associeringsaftalen mellem EU og Republikken Moldova giver Associeringsrådet beføjelse til at træffe passende afgørelser med henblik på opfyldelsen af målene i aftalen.
- (3) Efter artikel 453 i associeringsaftalen mellem EU og Republikken Moldova træffer parterne alle fornødne almindelige eller særlige foranstaltninger til opfyldelse af deres forpligtelser i henhold til aftalen, og de sørger for, at de i aftalen opstillede mål nås.
- (4) I revisionen af den europæiske naboskabspolitik blev det foreslået at indlede en fase med nyt gensidigt engagement mellem partnerne for at øge ejerskabsfølelsen hos begge parter.
- (5) EU og Republikken Moldova er blevet enige om at konsolidere deres partnerskab ved at fastlægge et sæt prioriteter for perioden 2017-2019 med henblik på at støtte og styrke Republikken Moldovas modstandsdygtighed og stabilitet og samtidig søge tættere politisk associering og større økonomisk integration.
- (6) Parterne i associeringsaftalen mellem EU og Republikken Moldova er blevet enige om teksten i associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova, der skal støtte gennemførelsen af associeringsaftalen mellem EU og Republikken Moldova og koncentrere samarbejdet om fælles interesser, der er fastlagt i fællesskab —

BESTEMT FØLGENDE:

Artikel 1

Associeringsrådet vedtager den i bilaget indeholdte associeringsdagsorden mellem EU og Republikken Moldova.

Artikel 2

Associeringsdagsordenen mellem EU og Republikken Moldova erstatter den associeringsdagsorden mellem EU og Republikken Moldova, der blev vedtaget den 26. juni 2014.

Artikel 3

Denne afgørelse træder i kraft på dagen for vedtagelsen.

Udfærdiget i Bruxelles, den [dag måned 2017].

På Associeringsrådets vegne

Formanden

***

BILAG

ASSOCIERINGSDAGSORDEN

MELLEM

DEN EUROPÆISKE UNION

OG

REPUBLIKKEN MOLDOVA

Indholdsfortegnelse

Associeringsdagsorden.....	8
mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova.....	8
1. Principper, instrumenter og ressourcer til gennemførelse af associeringsdagsordenen	9
2. Associeringsdagsordenens prioriteter.....	11
2.1 Centrale prioriteter	11
2.2 Politisk dialog, god regeringsførelse og styrkelse af institutioner.....	15
i) Styrkelse af stabiliteten, uafhængigheden og effektiviteten af institutioner, der sikrer demokratiet og retsstaten i Moldova, herunder gennem en omfattende reform af den offentlige forvaltning og en reform af forvaltningen af de offentlige finanser	15
ii) 18	
iii) 21	
Menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder	21
Ytringsfrihed	22
Samarbejde i civilsamfundet	23
Mishandling og tortur.....	23
Børns rettigheder	23
Vold i hjemmet	23
Ligebehandling	24
Fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder	24
2.3 Udenrigs- og sikkerhedspolitik.....	25
Terrorisme, ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben og ulovlig våbeneksport	26
Konflikten i Transdnestrien	27
Den Internationale Straffedomstol	27
2.4 Samarbejde om frihed, sikkerhed og retfærdighed.....	28
Beskyttelse af personoplysninger	28
Bekæmpelse af organiseret kriminalitet	29
Politireform	30
Politisamarbejde og databaser.....	31
Bekæmpelse af ulovlige narkotika	31
Menneskehandel.....	32
Bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn.....	32
Bekæmpelse af cyberkriminalitet.....	33

Forebyggelse og bekæmpelse af korruption og interessekonflikter	34
Bekæmpelse af hvidvaskning af penge, finansiering af terrorisme og økonomisk kriminalitet	36
Samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning	37
Retligt samarbejde	40
2.5 Handel og handelsrelaterede anliggender (DCFTA)	41
Handel med varer	41
Tekniske forskrifter, standardisering og tilhørende infrastruktur	42
Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger).....	43
Told og handelslettelser	44
Oprindelsesregler	45
Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel.....	45
Løbende betalinger og kapitalbevægelser	45
Offentligt udbud	46
Intellectuelle ejendomsrettigheder (IPR).....	47
Konkurrence	49
Gennemsigtighed	49
Handel og bæredygtig udvikling.....	50
2.6 Økonomisk udvikling og markedsmuligheder	51
Selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance	52
Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder.....	53
Forbrugerbeskyttelse	54
Statistikker	55
Beskatning	56
Finansielle tjenesteydelser	57
Industri- og virksomhedspolitik.....	59
Minedrift og råstoffer.....	59
Turisme.....	59
Landbrug og udvikling af landdistrikterne.....	60
Informationssamfundet/den digitale økonomi og det digitale samfund.....	61
Folkesundhed	62
Byplanlægning og byggeri	63
Regionaludvikling	63
Fiskeri og havpolitik	64

2.7	Forbindelser, energieffektivitet, klimaindsats, beskyttelse af miljøet og civilbeskyttelse	65
	Energi.....	65
	Transport.....	67
	Miljø.....	68
	Klima.....	69
	Civilbeskyttelse.....	70
2.8	Mobilitet og mellemfolkelige kontakter	71
	Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender	71
	Forskning og innovation	73
	Kultur, audiovisuel politik og medier	73
	Deltagelse i EU's agenturer og programmer	74
2.9	Offentlige outreachaktiviteter og synlighed	74

Associeringsdagsorden mellem Den Europæiske Union og Republikken Moldova

Den 27. juni 2014 undertegnede Den Europæiske Union og Republikken Moldova (i det følgende benævnt Moldova) – "parterne" – en ambitiøs og innovativ associeringsaftale, der omfatter et vidtgående og bredt frihandelsområde (DCFTA). Aftalen indeholder bindende, regelbaserede bestemmelser og skal sikre et styrket samarbejde. Den er mere vidtgående end traditionelle aftaler og dækker alle interesseområder. Aftalen blev gennemført midlertidigt fra den 1. september 2014 indtil afslutningen af ratifikationsprocessen, hvorefter den kunne gennemføres fuldt ud den 1. juli 2016.

For at forberede og lette gennemførelsen af associeringsaftalen blev parterne den 26. juni 2014 i Bruxelles enige om at udarbejde en associeringsdagsorden med henblik på at opstille en liste over prioriteter for fælles tiltag i perioden 2014-2016.

På baggrund af Rådets konklusioner af 15. februar 2016 om Republikken Moldova ajourfører dette dokumentet associeringsdagsordenen for 2014-2016, og der ændres fokus og fastsættes nye prioriteter for fælles tiltag i perioden 2017-2019. Der sondres mellem prioriteter på kort sigt (hvor der bør ske betydelige fremskridt inden udgangen af 2017) og prioriteter på mellemlang sigt (hvor der bør ske betydelige fremskridt i de efterfølgende to år).

Det forhold, at der i associeringsdagsordenen fokuseres på et begrænset antal prioriteter, berører ikke omfanget af eller mandatet for den igangværende dialog inden for rammerne af andre relevante partnerskabs- og samarbejdsaftaler eller under det østlige partnerskabs multilaterale spor.

Der blev desuden indført visumfri indrejse i Schengenområdet for moldoviske statsborgere med biometriske pas i april 2014. De benchmarks, som er fastsat i handlingsplanen for visumliberalisering, skal løbende opfyldes for at sikre den visumfri ordning og således bidrage til mobiliteten og mellemfolkelige kontakter mellem EU og Moldova, som er nogle af de grundlæggende elementer for Republikken Moldovas politiske associering med og økonomiske integration i Den Europæiske Union som fastsat i associeringsaftalen.

1. Principper, instrumenter og ressourcer til gennemførelse af associeringsdagsordenen

Følgende fælles principper vil gælde for gennemførelsen af associeringsdagsordenen:

- Foranstaltninger, der træffes som led i associeringsdagsordenen, bør gennemføres under hensyntagen til de overordnede mål om politisk associering og økonomisk integration.
- Prioriteterne i associeringsdagsordenen afspejler EU's og Moldovas ansvar for at gennemføre associeringsaftalens bestemmelser fuldt ud, nu hvor den er trådt fuldt ud i kraft.
- Begge parter skal være involveret i gennemførelsen af associeringsdagsordenen med fuld respekt for principperne om ejerskab, gennemsigtighed, ansvarlighed og rummelighed.
- Associeringsdagsordenen har til formål at opnå konkrete og fastsatte bæredygtige resultater ved gradvis gennemførelse af praktiske foranstaltninger og inddragelse af civilsamfundet og andre interessenter. Begge parter vil navnlig sikre, at alle lovgivningsmæssige og strategiske dokumenter udarbejdet inden for rammerne af associeringsdagsorden vil blive udarbejdet i en inklusiv og evidensbaseret proces
- Parterne anerkender betydningen af at støtte de fastlagte prioriteter gennem passende og tilstrækkelige politiske, tekniske og finansielle midler.
- Gennemførelsen af associeringsdagsordenen vil være underlagt overvågning, årlig rapportering og vurdering. De fremskridt, der er gjort, vil blive gennemgået, bl.a. på møderne i de bilaterale strukturer, der er etableret ved aftalen. Civilsamfundet vil også blive tilskyndet til at koncentrere sine overvågningsaktiviteter om associeringsdagsordenen.
- Den Europæiske Union vil støtte Moldova i at gennemføre de mål og prioriteter, der er fastlagt i associeringsdagsordenen. Det vil den gøre ved at tilbyde alle tilgængelige kilder til EU-støtte, bistå med ekspertise og rådgivning, lette udvekslingen af bedste praksis, knowhow og oplysninger og støtte kapacitetsopbygning og institutionel styrkelse. EU vil også tilskynde til og søge at koordinere støtte fra Moldovas øvrige partnere. Den vil udnytte de relevante finansielle instrumenter, den råder over, til at bidrage til gennemførelsen af associeringsdagsordenen. Associeringsdagsordenen er imidlertid ikke et dokument om finansiel programmering og er ikke en erstatning for den finansielle programmering, som parterne foretager.

EU vil yde støtte inden for rammerne af de overordnede prioriteter for bistand til Moldova som angivet i den fælles støtteramme under det europæiske naboskabsinstrument (ENI) og i den flerlande programmering, der er udarbejdet for Moldova gennem ENI. Det vil ske i fuld overensstemmelse med gennemførelsesbestemmelserne og -procedurerne for EU's eksterne bistand.

Associeringsdagsordenen finder anvendelse fra tidspunktet for vedtagelsen. Efter aftale med Associeringsrådet EU-Republikken Moldova kan associeringsdagsordenen til enhver tid ændres eller ajourføres.

2. Associeringsdagsordenens prioriteter

2.1 Centrale prioriteter

Blandt prioriteterne i associeringsdagsordenen og i overensstemmelse med de fire prioriteter, der blev aftalt på topmødet i Riga, bør der først og fremmest tages fat på følgende reformtiltag:

Styrkelse af institutioner og god regeringsførelse:

1. Retsvæsenets og de retshåndhævende myndigheders uafhængighed

Gennemføre den nuværende lovgivning vedrørende retsvæsenet og de retshåndhævende myndigheder for at sikre domstolenes, anklagemyndighedens og de retshåndhævende myndigheders uafhængighed, upartiskhed, professionalisme og effektivitet, idet disse ikke bør udsættes for politisk eller anden utidig indblanding, og for at fremme nultolerance over for korruption og forhindre enhver form for korrupt adfærd. Sikre en gennemsigtig og meritbaseret rekruttering af dommere og anklagere via et enkelt adgangspunkt til retsvæsenet for at genoprette dets uafhængighed.

2. Forebyggelse og bekæmpelse af korruption, svig og interessekonflikter

Vedtage en lov om integritet, der omfatter den offentlige forvaltning, i samråd med civilsamfundsorganisationerne. Vedtage love om forholdsmæssige og afskrækkende sanktioner for korruption og om begrænsning af immuniteter i strafferetlige og administrative sager. Vedtage og gennemføre den nye strategi for bekæmpelse af korruption for at forebygge og reducere antallet af korruptionssager effektivt i overensstemmelse med EU's værdier og standarder. Gennemføre den lov, der pålægger alle relevante embedsmænd at afgive formueerklæringer, fuldt ud og indberette potentielle interessekonflikter og sikre en effektiv gennemførelse af håndhævelsesproceduren. Indføre en velfungerende retlig ramme for at beskytte whistleblowere.

3. Inddrivelse af aktiver og banksvindel

Etablere en effektiv national tjeneste for inddrivelse af aktiver. Give EU adgang til Kroll-rapporten om den anden fase. Sikre, at de svindelsager, der har påvirket Moldovas banksystem i 2012-2014, gøres til genstand for en grundig, upartisk undersøgelse, også med henblik på at få de forsvundne midler tilbage og retsforfølge de ansvarlige.

4. Reform af den offentlige forvaltning, herunder forvaltningen af de offentlige finanser

Gennemføre reformen af den offentlige forvaltning og underliggende strategier udviklet i 2016 efter høring af OECD/SIGMA og donorsamfundet. Reorganisere statslige institutioner, administrative myndigheder og statsejede virksomheder for at øge ansvarligheden,

effektiviteten og produktiviteten. Gennemgå systemet for politikudvikling og -koordinering for at gøre beslutningsprocessen mere rummelig, sammenhængende, effektiv, forudsigelig og gennemsigtig. Forbedre kvaliteten og tilgængeligheden af offentlige tjenesteydelser. Sikre en professionel offentlig tjeneste og et moderne system for forvaltning af menneskelige ressourcer. Iværksætte en territorial reform, som gør det muligt at maksimere de ressourcer, der stilles til rådighed for borgerne på lokalt niveau.

Opdatere Moldovas strategi for forvaltning af de offentlige finanser (PFM) for 2013-2020 Indlede reformen af den parlamentariske kontrol og tilsynet med budgettet. Styrke gennemsigtigheden af, tilsynet med og ansvarligheden for politikken for og forvaltningen af offentlige finanser. Styrke forvaltningen gennem forsigtig budgetlægning og budgetdisciplin, styrkede ansvarliggørelsesprocesser og en bedre resultatorienteret forvaltning.

5. Grundlæggende frihedsrettigheder

Beskytte mediefriheden, herunder gennem vedtagelsen af en ny audiovisuel lov, der er i overensstemmelse med Europarådets, EU's og OSCE's anbefalinger, med henblik på at gribe hurtigt ind over for koncentrationen af medieejerskab og monopoliseringen af reklamemarkedet og tage fat på reformen af det nationale tv-selskab. Definere det nationale audiovisuelle råds kompetencer og opgaver mere præcist for at styrke dets uafhængighed.

Vedtage og gennemføre den nye nationale handlingsplan for menneskerettigheder med fokus på de mest sårbare grupper og samordne planlægnings- og budgetprocedurerne for at afsætte tilstrækkelige ressourcer til dens effektive gennemførelse. Sikre effektiv fuldbyrdelse af domme afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og etablere en effektiv mekanisme for parlamentarisk kontrol med fuldbyrdelsen.

Der vil blive lagt særlig vægt på at sikre, at der fokuseres på kønsspørgsmål som en tværgående prioritet.

6. Løsning af konflikten i Transdnestrien

Udvikle en bedre vision for løsningen af konflikten i Transdnestrien, der indebærer en attraktiv og gensidigt acceptabel fremtid for begge parter i et reintegreret land. Fortsætte den konstruktive dialog om situationen i det centrale (transdnestrisk) afsnit af grænsen mellem Moldova og Ukraine med alle relevante modparter.

Økonomisk udvikling og markedsmuligheder:

7. Bedre rammebetingelser for erhvervslivet og et bedre investeringsklima

Gennemføre det reformprogram, der er fastlagt sammen med Den Internationale Valutafond, fuldt ud og gennemføre en økonomisk politik og en skatte- og finanspolitik, der er i overensstemmelse med IMF-reformprogrammet. Forbedre de lovgivningsmæssige rammer og

de operationelle vilkår for SMV'er og håndhæve konkurrencereglerne for at reducere monopolistisk adfærd. Gennemføre SMV-strategien 2012-2020 og den tilhørende handlingsplan i overensstemmelse med den nye SMV-lov og med landets reviderede køreplan til fremme af konkurrenceevnen og den nye strategi for eksportfremme og tiltrækning af investeringer. Styrke erhvervs- og SMV-sammenslutningernes (herunder sektorspecifikke sammenslutninger) rolle for at styrke den offentlig-private dialog. Forenklingssystemet med inspektorater og forskellige tilsynsorganer for at øge effektiviteten og reducere risikoen for korruption og forbedre håndhævelsen af lovgivning og standarder.

8. Landbrug og udvikling af landdistrikter

Vedtage en generel lov om subsidieringsprincipper inden for landbrug og udvikling af landdistrikter og således forbedre politikgennemførelsen på dette område. Øge landbrugsproduktionens konkurrenceevne, navnlig i udvalgte sektorer med høj eksportværdi. Forbedre beskæftigelsen og levevilkårene i landdistrikterne. Forbedre den bæredygtige anvendelse af jord- og vandressourcer. Forbedre tjenesterne og infrastrukturen og diversificeringen af de økonomiske aktiviteter i landdistrikterne.

9. Handelsrelaterede reformer: Tekniske forskrifter, standardisering og tilhørende infrastruktur og told- og handelslettelser

Lette samhandelen med OECD's indikatorer for handelslettelser som benchmark. På området tekniske standarder udvikle eller forbedre samarbejdet og om nødvendigt opnå medlemskab af relevante internationale organisationer og EU-organisationer såsom EURAMET, EA, CEN, CENELEC, ETSI og WELMEC. På området sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger) opnå akkreditering af alle laboratorier involveret i officielle kontroller i henhold til internationale standarder for at opfylde SPS-eksportkrav og styrke fødevarer sikkerheden på Moldovas interne marked.

Tilpasse Moldovas lovgivning til Den Europæiske Unions toldkodeks og forbedre toldmyndighedernes resultater. Udarbejde en køreplan for Moldovas tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure.

Forbindelser, energieffektivitet og miljø- og klimaindsats:

10. Energisikkerhed og energieffektivitet

Styrke ANRE's uafhængighed, herunder ved at afpolitiserer proceduren for udnævnelse og afskedigelse af direktører samt gennem tildeling af et uafhængigt budget. Vedtage en ny energilov. Gennemføre alle anbefalingerne fremsat i forbindelse med gennemgangen af ANRE foretaget af energifællesskabets sekretariat. Gennemføre de nye love om elektricitet og naturgas ved at træffe de nødvendige foranstaltninger som foreskrevet i loven og ved at vedtage den nødvendige afledte lovgivning. Fortsat tage skridt til at integrere Moldovas energimarked i EU's. Bringe loven om energieffektivitet i bygninger i overensstemmelse og

oprette egnede ordninger til støtte for energieffektivitetsforanstaltninger i både offentlige bygninger og husholdninger. Udvikle støtteordninger, administrative bestemmelser og andre nødvendige foranstaltninger for at øge brugen af vedvarende energi på grundlag af loven om fremme af anvendelsen af energi og vedvarende energikilder.

11. Transport

Forberede reform- og omstruktureringsprogrammet for jernbanesektoren. Intensivere bestræbelserne på at gennemføre EU's luftfartslovgivning for at få fuldt udbytte af aftalen om et fælles luftfartsområde mellem EU og Moldova. Sikre fri og retfærdig konkurrence i lufthavnssektoren, navnlig indføre bestemmelser om ikkediskriminerende adgang til lufthavnen i koncessionsaftalen vedrørende Chisinau Lufthavn og genskabe effektiv konkurrence inden for groundhandling. Udvikle økonomisk vigtige infrastruktur, herunder ved at gennemføre yderligere projekter til udvikling af det udvidede vejledende TEN-T-netværk.

12. Miljø- og klimaindsats

Sikre videreførelsen af administrative reformer og opbygningen af en tilstrækkelig administrativ kapacitet til at gennemføre associeringsaftalens miljø- og klimakapitler. Gøre fremskridt med tilnærmelsen til gældende miljølovgivning ved at vedtage den centrale lovramme i sektoren, dvs. love om strategisk miljøvurdering, beskyttelse af luft, affaldshåndtering, kemikalieforvaltning og industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening). Ratificere den nye globale aftale om klimaændringer (Parisaf-talen).

Mobilitet og mellempolkele kontakter:

13. Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender

Gennemføre den nye lov om uddannelse. Øge undervisningsministeriets og underordnede organers administrative kapacitet. Sikre undervisningsministeriet det nødvendige budget baseret på opfyldte delmål. Fremme inddragelsen af relevante interessenter (herunder virksomheder og arbejdsmarkedets parter) i alle former for livslang læring med henblik på løbende faglige udvikling for at bringe dem tættere på arbejdsmarkedets behov. Gennemføre reformer på erhvervsuddannelsesområdet, herunder af lovgivningen om sektorudvalg. Vedtage en strategisk tilgang til ungdomspolitik.

2.2 Politisk dialog, god regeringsførelse og styrkelse af institutioner

Den politiske dialog og det samarbejde om reformer, der skal gennemføres inden for rammerne af denne associeringsdagsorden, tager sigte på at øge respekten for de demokratiske principper, retsstatsprincippet og god regeringsførelse, menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettighederne for personer, der tilhører mindretal, som nedfældet i FN's og Europarådets grundlæggende konventioner og tilhørende protokoller. Der bør sikres overensstemmelse med Europarådets handlingsplan, som finder anvendelse under gennemførelsen af denne associeringsdagsorden.

i) Styrkelse af stabiliteten, uafhængigheden og effektiviteten af institutioner, der sikrer demokratiet og retsstaten i Moldova, herunder gennem en omfattende reform af den offentlige forvaltning og en reform af forvaltningen af de offentlige finanser

Prioriteter på kort sigt

- Vedtage og gennemføre forfatningsdomstolens reviderede kompetencer og procedurerne for udnævnelse af dens medlemmer i tæt samarbejde med Europarådets Venedigkommission
- Indlede gennemførelsen af strategien for styrkelse af etniske relationer 2017-2027
- Indføre en retlig ramme for at beskytte whistleblowere
- Gennemføre reformen af landets territoriale struktur ved at reducere antallet af lokale myndigheder i overensstemmelse med den nationale decentraliseringsstrategi og PAR-strategien
- Gennemføre reformen af den offentlige forvaltning og underliggende strategier udviklet i 2016 efter høring af OECD/SIGMA og donorsamfundet
- Styrke koordinerings-, overvågnings- og rapporteringsmekanismer- og kapaciteter både på politisk og administrativt niveau
- Anslå omkostningerne forbundet med handlingsplanen for reformen af den offentlige forvaltning 2016-2018
- Udarbejde et budget, der balancerer, i overensstemmelse med IMF-aftalen med tilstrækkelige finansielle ressourcer til at gennemføre planlagte reformer
- Reformere statskancelliet
- Præcisere de centrale organisationers funktioner, roller og ansvarsområder og udvikle ensartede, skriftlige og tilpassede procedurer og metodologier til fremme af en inklusiv og evidensbaseret politikudvikling- og koordinering

- Forberede revisionen af rammeloavgivningen for den offentlige forvaltning, således at den kommer til at omfatte alle institutioner, som varetager typiske offentlige forvaltningsopgaver, og sikre, at rekruttering, forfremmelse og afskedigelser sker på et meritbaseret grundlag
- Styrke statssekretærernes rolle som de højststående embedsmænd i de enkelte linjeministerier for at bidrage til professionaliseringen og afpolitiseringen af den offentlige forvaltning
- Udvide omfanget af dataindsamlingen til personaleregistret, herunder løndata, og gradvist udvide anvendelsen til alle statslige institutioner
- Reorganisere statslige institutioner for at øge ansvarligheden, effektiviteten og produktiviteten, herunder gennemgå omkostningseffektiviteten og effektiviteten af statsejede virksomheder, der varetager administrative funktioner
- Ændre loven om adgang til offentlige oplysninger for at forbedre lovens gennemførelse og fastsætte de nødvendige ordninger med henblik på at overvåge gennemførelsen
- Udarbejde en generel lov om administrative procedurer for at håndhæve principperne for god forvaltning og gradvist bringe særlige administrative procedurer i overensstemmelse med den nye lov
- Iværksætte en territorial reform, som gør det muligt at maksimere de ressourcer, der stilles til rådighed for borgerne på lokalt niveau
- Opdatere Moldovas PFM-strategi for 2013-2020
- Vedtage en ny strategi for offentlig intern finansiel kontrol (PIFC)
- Fortsætte reformen af den parlamentariske kontrol og tilsynet med budgettet, styrke gennemsigtigheden af, tilsynet med og ansvarligheden for politikken for og forvaltningen af offentlige finanser
- Vedtage forfatningsændringer og det nye lovforslag om rigsrevisionen i Moldova og sikre den offentlige eksterne revisions uafhængighed og effektivitet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- I samarbejde med Venedigkommissionen undersøge, hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at styrke den institutionelle ramme med henblik på at gøre Moldova modstandsdygtig på lang sigt
- Forbedre udvekslingen af oplysninger mellem regeringen og parlamentet
- Indføre en effektiv mekanisme for permanent parlamentarisk tilsyn med gennemførelsen af reformerne og lovgivningen

- Sikre, at præsident-, parlaments- og lokalvalg afholdes demokratisk og i overensstemmelse med europæiske standarder, og at mangler, som Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa/Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (OSCE/ODIHR) har påpeget, afhjælpes
- Fortsætte gennemførelsen af decentraliseringsstrategien i overensstemmelse med Europarådets europæiske konvention om lokalt selvstyre (Europarådets traktatserie nr. 122)
- Gennemgå mekanismerne for vælgerregistrering på grundlag af OSCE's/ODIHR's anbefalinger for at sikre, at oplysningerne er korrekte
- Udvikle og gennemføre SIAS-modulet om valg og finansiell kontrol og lovgivningsrammen, som vil automatisere proceduren for rapportering, indsamling og analyse af politiske partiers og opstilledes finansielle rapporter og forbedre den offentlige adgang til disse oplysninger. Indføre effektive sanktioner for overtrædelser og sikre, at bevisbyrden for midlernes oprindelse påhviler parterne. Indføre muligheden for at konfiskere aktiver, der ikke kan gøres rede for
- Vurdere muligheden for moldoviske statsborgeres direkte finansiering af politiske partiers aktiviteter og valgkampagner/modkandidater med udenlandske indtægter og samtidig forhindre udenlandske statsborgere, personer og stater i at blande sig direkte eller indirekte i politiske aktiviteter i Moldova
- Indføre mekanismer til forvaltning og koordinering af støtte for at integrere de bistandsstrømme, der er knyttet til regeringens behov
- Videreføre reformen af den offentlige forvaltning i overensstemmelse med principperne for offentlig forvaltning (både centrale, lokale og territoriale reformer) efter høring af civilsamfundet med henblik på at opbygge et ansvarligt, effektivt, gennemsigtigt og professionelt merit- og evidensbaseret embedsværk med sin egen etiske kodeks, der ikke er underlagt politisk pres
- Optimere den offentlige forvaltning på nationalt og lokalt niveau i overensstemmelse med PAR-strategien
- Foretage regelmæssige forudgående konsekvensanalyser, sikre, at der systematisk foretages skøn over omkostningerne ved reformer, og oprette tværministerielle konfliktløsningsfora, både på højt administrativt niveau og på politisk niveau
- Indføre et gennemsigtigt og mere konkurrencebaseret lønsystem for offentligt ansatte for at tiltrække og fastholde dygtig arbejdskraft
- Tilvejebringe let tilgængelige oplysninger til borgerne om deres ret til god forvaltning, adgang til oplysninger, administrativ retfærdighed og ret til at søge erstatning, så borgerne ved, hvor og hvordan de skal klage. Sikre en effektiv og konkret opfølgning på borgernes anmodninger og klager

- Sikre de nødvendige organisatoriske forbedringer for at styrke det parlamentariske tilsyn, herunder videreudvikle metoder til at samarbejde med den offentlige eksterne revision
- Styrke finansministeriets muligheder for at varetage dets rolle som den centrale skattemyndighed og sikre finanspolitisk holdbarhed
- Fortsat forbedre forvaltningen af de offentlige finanser (PFM) og gennemføre den opdaterede PFM-strategi effektivt
- Etablere et rullende flerårigt offentligt investeringsprogram i finansministeriets regi for at sikre prioriterede investeringer på nationalt niveau i de flerårige nationale budgetrammer
- Sikre de nødvendige organisatoriske forbedringer for at styrke det eksterne tilsyn, herunder videreudvikling af den moldoviske revisionsrets eksterne revisionsordning i overensstemmelse med Den Internationale Organisation af Øverste Revisionsmyndigheders standarder, og af parlamentets og den offentlige eksterne revisions samarbejdsmetoder
- Gennemføre disciplinære procedurer, når det er relevant, og pålægge effektive sanktioner
- Gennemføre gradvise reformer af standarderne for offentlige regnskaber og ekstern rapportering

ii) Yderligere reform af retsvæsenet, navnlig sikring af domstolenes, herunder anklagemyndighedens, uafhængighed, upartiskhed, professionalisme og effektivitet, idet disse ikke bør udsættes for politisk eller anden utidig indblanding. Nogle elementer i den omfattende reform af retsvæsenet kan kræve forfatningsændringer:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre den gældende lovgivning vedrørende dommere, anklagere, advokater og andre retlige aktører for at sikre nultolerance over for korruption og forhindre enhver form for korrupt adfærd
- Sikre gennemførelsen i overensstemmelse med den nye retlige ramme for et gennemsigtigt system for meritbaseret rekruttering af dommere og anklagere via et enkelt adgangspunkt til retsvæsenet
- Sikre en effektiv gennemførelse af foranstaltninger til beskyttelse af domstolenes uafhængighed
- Sikre en effektiv gennemførelse af disciplinære bestemmelser og etiske kodekser, herunder proceduremæssige garantier for dommerne og anklagere og

retsinspektionens uafhængighed af det øverste retsråd samt offentligt tilgængelige klagemekanismer

- Gennemføre lovgivningspakken om retsvæsenets integritet
- Øge gennemsigtigheden i og effektiviteten af det øverste råds beslutningsproces
- Styrke det øverste anklageråds uafhængighed i overensstemmelse med bestemmelserne i loven om anklagemyndigheden af 25. februar 2016 og fremskynde den omfattende reform af anklagemyndigheden
- Sikre en retfærdig rettergang, adgang til domstolsprøvelse og proceduremæssige rettigheder i straffesager i overensstemmelse med Moldovas forpligtelser i henhold til den europæiske menneskerettighedskonvention, EU-Domstolens retspraksis og andre relevante konventioner under Europarådet ved at indføre:
  - lovgivning og foranstaltninger, der skal garantere mistænkte og tiltalte processuelle rettigheder i straffesager
  - lovgivning, foranstaltninger og ressourcer, der skal sikre ofre for kriminalitets adgang til domstolsprøvelse, beskyttelse, støtte og erstatning, herunder inden for rammerne af strafferetssystemet
- Styrke gennemførelsen af retshjælp og alternative konfliktløsningsmetoder
- Sikre et velfungerende effektivt elektronisk system til forvaltning af retssager med en pålidelig vilkårlig tildeling af sager og pålidelige retslige statistikker.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre retsvæsenets institutioners uafhængighed, så de ikke er underlagt politisk eller nogen anden form for pres fra forvaltningens, regeringens eller parlamentets side
- Gennemføre en gennemsigtig og meritbaseret rekruttering og forfremmelse af dommere
- Sikre, at det nationale retsinstitut udbyder grund- og videreuddannelse alt efter identificerede behov
- Påvise, at der er blevet iværksat foranstaltninger til at styrke retsvæsenets integritet og ansvarlighed, såsom godkendelse eller domme for korruptionsrelaterede lovovertrædelser
- Arbejde på at forbedre offentlighedens opfattelse af retsvæsenets uafhængighed, integritet, gennemsigtighed og ansvarlighed
- Gøre fremskridt med gennemførelsen af en omfattende reform af anklagemyndigheden, herunder de særlige anklagere i sager om organiseret kriminalitet og korruption

- Gøre betydelige fremskridt med gennemførelsen af loven om optimering af køreplanen for retsvæsenet
- Forbedre adgangen til domstolene, navnlig for kvinder og sårbare grupper
- Søge at opnå en betydelig reduktion af varigheden af civil- og strafferetlige sager
- Arbejde på at øge gennemførelsesprocenten for retsafgørelser.

iii) Sikring af respekten for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder gennem omfattende samarbejde om beskyttelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder. Dette samarbejde vil omfatte arbejde på følgende områder for at:

Menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder

Prioriteter på kort sigt

- Udarbejde og herefter gennemføre den nye nationale handlingsplan for menneskerettigheder med fokus på de mest sårbare grupper og samordne planlægnings- og budgetprocedurerne for at afsætte tilstrækkelige ressourcer til dens effektive gennemførelse
- Oprette et nationalt råd og et sekretariat, der skal udarbejde, overvåge og rapportere om gennemførelsen af den nye nationale handlingsplan for menneskerettigheder
- Sikre effektiv fuldbyrdelse af domme afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og etablere en effektiv mekanisme for parlamentarisk kontrol med fuldbyrdelsen
- Gøre fremskridt med pilotgennemførelsen af den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog syv steder med henblik på at forelægge lovforslaget om ratificering af chartret for parlamentet
- Fortsætte gennemførelsen af loven om adgang til oplysninger
- Gennemføre reformen af ombudsmandsinstitutionen ved at forbedre ombudsmandslov nr. 52 af 3. april 2014 i overensstemmelse med anbefalingerne fra Venedigkommissionen og finansieringen i henhold til Parisprincipperne
- Sikre en effektiv gennemførelse af den nationale mekanisme til forebyggelse af tortur i henhold til artikel 18, stk. 3, i den valgfrie protokol til konventionen om tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf
- Ratificere protokol 12 til den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre anvendelsen af de gældende love og administrative bestemmelser mod alle former for forskelsbehandling, herunder loven om ligestilling, og styrke kapaciteten i rådet for forebyggelse og udryddelse af forskelsbehandling ("ligestillingsrådet")

- Overveje henstillingerne fra Europarådets strukturer og eksperter vedrørende overholdelse af rammekonventionen om beskyttelse af nationale mindretal og efterkomme dem efter aftale med disse strukturer og eksperter
- Sikre en effektiv gennemførelse af FN's konvention om handicappedes rettigheder, herunder artikel 12 (lighed for loven) og artikel 14 (frihed og personlig sikkerhed)
- Fortsætte afinstitutionaliseringen af børn
- Opretholde effektive præ- og udenretslige tvistbilæggelsesordninger på området menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder
- Vedblive med at give adgang til oplysninger om borgernes rettigheder og passende juridiske løsninger
- Fremme og øge bevidstheden om menneskerettighederne og bekæmpelse af forskelsbehandling i retsvæsenet, ved retshåndhævelse og i forvaltningen
- Gennemføre loven fra 1994 om Gagauzias særlige retlige selvstændige status på grundlag af Venedigkommissionen fra 2002 og OSCE-anbefalingerne fra 2013
- Fortsat arbejde for at overdrage ansvaret for centre for varetægtsfængsling fra indenrigsministeriet og andre institutioner til justitsministeriet.

Ytringsfrihed

Prioriteter på kort sigt

- Fortsætte arbejdet med at sikre ytringsfriheden og mediernes uafhængighed i overensstemmelse med Europarådets, EU's og OSCE's anbefalinger
- Etablere en regelmæssig dialog til udveksling af bedste praksis om mediefrihed, mediepluralisme, afkriminalisering af æreskrænkelser, beskyttelse af journalisters kilder og kulturel mangfoldighed i medierne
- Vedtage en ny audiovisuel lov, der er helt på linje med OSCE's og Europarådets anbefalinger, i overensstemmelse med udkastet fra 2011
- Skabe forudsætningerne for offentlige radio- og tv-selskabers fulde uafhængighed.

Samarbejde i civilsamfundet

Prioriteter på kort sigt

- Inddrage civilsamfundsorganisationer, herunder repræsentative arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger, i indsamling af oplysninger og overvågning af politikker
- Vedtage en strategi for udvikling af civilsamfundet for 2017-2020.

Prioriteter på mellemlang sigt

- I stigende grad inddrage civilsamfundet, herunder arbejdsmarkedets parter, i udarbejdelsen af love og andre dokumenter om offentlige politikker
- Styrke rammerne for civilsamfundets deltagelse i udvikling og overvågning af gennemførelsen af offentlige politikker
- Fremme og styrke civilsamfundets finansielle bæredygtighed
- Udvikle et aktivt medborgerskab og frivilligt arbejde.

Mishandling og tortur

Prioriteter på kort sigt

- Reagere effektivt på efterretninger om retshåndhævelsespersonales mishandling af tilbageholdte, navnlig ved varetægtsfængsling.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere en omfattende politisk ramme med henblik på at forebygge og bekæmpe straffrihed baseret på retningslinjerne for udryddelse af straffrihed for alvorlige krænkelse af menneskerettighederne (Europarådet, 2011).

Børns rettigheder

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre handlingsplanen for 2016-2020 for strategien for beskyttelse af børn for årene 2014-2020.

Vold i hjemmet

Prioriteter på kort sigt

- Sikre gennemførelsen af den gældende lovgivning om vold i hjemmet.

Ligebehandling

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre harmonisering med europæiske standarder for så vidt angår regler om sundhed og sikkerhed, regler om barselsorlov og regler om forening af familiemæssigt og arbejdsmæssigt ansvar
- Fremme kvinders deltagelse i beslutningsprocessen og i det offentlige og politiske liv og gennemføre målrettede aktiviteter på disse områder.

Fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte arbejdet med at sikre, at fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder respekteres i overensstemmelse med europæiske standarder og Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) konventioner
- Gøre fremskridt med sikringen af ligestilling på arbejdsmarkedet med særlig fokus på arbejdsløshed blandt kvinder og den kønsbestemte lønforskel
- Gøre fremskridt med bekæmpelsen af børnearbejde

2.3 Udenrigs- og sikkerhedspolitik

Dialogen og samarbejdet inden for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) sigter mod gradvis konvergens, herunder inden for den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP). Parterne vil især behandle spørgsmål som konfliktforebyggelse og krisestyring, regional stabilitet, nedrustning, ikke-spredning, våbenkontrol og eksportkontrol. Samarbejdet på dette område vil være baseret på fælles værdier og gensidige interesser og vil sigte mod at øge den politiske harmonisering og effektivitet ved at udnytte de bilaterale, internationale og regionale fora. Det vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Undertegne aftalen mellem Den Europæiske Union og Moldova om sikkerhedsforanstaltninger for udveksling af fortrolige oplysninger.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsat fremme fredelig konfliktløsning og international stabilitet og sikkerhed på grundlag af effektiv multilateralisme
- Udvikle samarbejdet om EU-sanktioner
- Fremme respekten for principperne om suverænitet og territorial integritet, grænsers ukrænkelighed samt uafhængighed som fastsat i FN-pagten og OSCE's Helsingforslutakt
- Styrke det praktiske samarbejde om konfliktforebyggelse og krisestyring ved at lette Moldovas deltagelse i EU-ledede civile og militære krisestyringsoperationer og iværksætte konsultations- og uddannelsesaktiviteter på FSFP-området (på grundlag af rammeaftalen om deltagelse, som har været i kraft siden den 1. juli 2013, og den multilaterale ramme i form af panelet om FSFP inden for det østlige partnerskab).

Terrorisme, ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben og ulovlig våbeneksport

Prioriteter på kort sigt

- Udveksle oplysninger om terroristorganisationer og -grupper og disses aktiviteter og støttenetværk i overensstemmelse med folkeretten og den lovgivning, som parterne har vedtaget, herunder gennem den operationelle og strategiske samarbejdsaftale mellem Moldova og Europol
- Sikre, at loven om bekæmpelse af terrorisme er menneskerettighedsbaseret og gennemgås af Venedigkommissionen
- Samarbejde om risikobaseret toldkontrol, der skaber sikkerhed for, at varer, der er importeret, eksporteret eller er i transit, er sikre
- Bidrage til bekæmpelsen af terrorisme.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Samarbejde om at styrke den internationale konsensus om menneskerettighedsbaseret bekæmpelse af terrorisme, herunder den juridiske definition af terrorhandlinger
- Fortsætte med at forbedre de nationale lovgivningsmæssige rammer på området bekæmpelse af terrorisme, navnlig i overensstemmelse med relevante konventioner under FN og Europarådet såsom Europarådets konvention om forebyggelse af terrorisme (CETS nr. 196) fra 2005 og tillægsprotokollen hertil og Europarådets konvention om hvidvaskning, efterforskning samt beslaglæggelse og konfiskation af udbyttet af strafbare handlinger og finansiering af terrorisme (CETS nr. 198) fra 2005
- Lægge større vægt på at forstå og tackle drivkræfter bag radikaliserings og faktorer, der kan føre til voldelig ekstremisme
- Undersøge mulighederne for at samarbejde, herunder om kapacitetsopbygning, inden for luftfartssikkerhed (herunder i lufthavne) og beskyttelse af bløde mål
- Udvikle metoder til at samarbejde om bekæmpelse af våbenhandel og destruktion af våbenlagre
- Udvikle metoder til at samarbejde og udveksle oplysninger om, hvordan ulovlige våben afsløres og opspores
- Samarbejde om og bidrage til at modvirke spredning af masseødelæggelsesvåben, materiale til fremstilling heraf og deres fremføringsmidler ved fuldstændig overholdelse og indfrielse på nationalt plan af parternes gældende forpligtelser i henhold til internationale nedrustnings- og ikke-spredningstraktater og -aftaler og andre relevante internationale forpligtelser

- Etablere en effektiv ordning for national eksport- og transitkontrol af varer med relation til masseødelæggelsesvåben, herunder kontrol med, at teknologi med dobbelt anvendelsesformål ikke anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben, med effektive sanktioner ved omgåelse af eksportkontrollen
- Bekæmpe ulovlig handel med håndvåben og lette våben, herunder ammunition hertil, i henhold til gældende internationale aftaler og FN's Sikkerhedsråds resolutioner samt tilsagn i henhold til andre internationale instrumenter, der finder anvendelse på dette område
- Fortsætte samarbejdet om kontrol med eksport af konventionelle våben i lyset af EU's fælles holdning om kontrol med eksport af militærteknologi og -udstyr.

Konflikten i Transdnestrien

Prioriteter på mellemlang sigt

- Opretholde alle eksisterende dialogplatforme og forhandlingsformater med sigte på at identificere bæredygtige løsninger på de problemer, som parterne står over for på begge sider af Nistrufoden, og finde en samlet og fredelig løsning på konflikten i Transdnestrien baseret på Moldovas suverænitet og territoriale integritet inden for landets internationalt anerkendte grænser, hvor de transdnestriske regioner kan få en særlig retlig status
- Udvikle en bedre vision for løsningen af konflikten i Transdnestrien, der indebærer en attraktiv og gensidigt acceptabel fremtid for begge parter i et reintegreret land
- Videreføre det effektive samarbejde mellem EU og Moldova om bilæggelse af konflikten i Transdnestrien og fremme tillidsskabende foranstaltninger inden for rammerne af de fastlagte formater, herunder høringer om postkonfliktordninger
- Styrke dialogen med det formål at forklare, hvilke fordele der er ved associeringsaftalen, og sikre, at den kan anvendes på hele Moldovas område, træffe foranstaltninger, der legaliserer de økonomiske operatørers aktiviteter på Nistrufodens højre bred
- Fortsætte den konstruktive dialog om situationen i det centrale (transdnestriske) afsnit af grænsen mellem Moldova og Ukraine med alle relevante modparter.

Den Internationale Straffedomstol

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre Romstatutten for Den Internationale Straffedomstol og de dertil hørende instrumenter under behørigt hensyn til beskyttelsen af domstolens integritet.

2.4 Samarbejde om frihed, sikkerhed og retfærdighed

Det forventes, at Moldova fortsat opfylder kravene fastsat for de fire hovedområder i handlingsplanen om visumliberalisering af 16. december 2010. En effektiv og bæredygtig gennemførelse af alle benchmarkene i handlingsplanen, herunder dem på hovedområde 3 om offentlig orden og sikkerhed, er afgørende for opretholdelsen af den visumfri ordning med EU. I overensstemmelse med den reviderede mekanisme til suspension af visumfritagelsen¹ kan visumfri rejse suspenderes, hvis et eller flere benchmarks ikke længere er opfyldt. Hvis der er en berettiget bekymring over opfyldelsen af konkrete benchmarks i handlingsplanen, skal Moldova fremsende oplysninger til EU efter anmodning.

Parterne skal desuden tage behørigt hensyn til anbefalingerne fremsat på baggrund af peerevalueringssmissionerne i 2015 og 2016, der havde til formål at vurdere restsystemet, korruptionsbekæmpelsen og hvidvaskningen af penge i Moldova. Moldova forpligter sig i denne forbindelse til at følge disse anbefalinger, de andre EU-anbefalinger samt andre anbefalinger fremsat af internationale organisationer i forbindelse med udarbejdelsen af politikdokumenterne om retssystemet og korruptionsbekæmpelse efter 2016 og udarbejdelsen af politikdokumentet om bekæmpelse af hvidvaskning af penge efter 2017.

Parterne vil derudover samarbejde på følgende områder:

Beskyttelse af personoplysninger

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte tilnærmelsen af de nationale retlige rammer for beskyttelse af personoplysninger til EU-retten med særlig fokus på forordning (EU) nr. 2016/679 (generel forordning om databeskyttelse)
- Fortsætte gennemførelsen af de retlige rammer for beskyttelse af personoplysninger i alle sektorer for at sikre et højt beskyttelsesniveau for personoplysninger i overensstemmelse med europæiske instrumenter og standarder
- Vedblive med at styrke kapacitetsopbygningen af det nationale center for beskyttelse af personoplysninger.

---

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) xxx/2017 om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 539/2001 af 15. marts 2001 om fastlæggelse af listen over de tredjelande, hvis statsborgere skal være i besiddelse af visum ved passage af de ydre grænser, og listen over de tredjelande, hvis statsborgere er fritaget for dette krav (EUT L ...).

Bekæmpelse af organiseret kriminalitet

Prioriteter på kort sigt

- Definere og klart afgrænse de politimæssige kompetencer og beføjelser, der er behov for i forbindelse med indsamling af efterretninger og indsamling og brug af retsmedicinsk bevismateriale
- Udvikle og effektivt forbedre et økonomisk efterforskningsystem med fokus på efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af aktiver, der stammer fra organiseret kriminalitet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udføre efterretningsbaseret politiarbejde, hvilket forudsætter et veludviklet system til analyse og styring af risici og trusler (den metode, som Europol anvender i forbindelse med SOCTA). Udvikle nærpolitiet og brug af særlige efterforskningsmidler
- Samarbejde om at sikre en gradvis og bredere anvendelse af relevante Interpol-værktøjer og -tjenester.

Politireform

Prioriteter på kort sigt

- Afslutte etableringen af en ansvarlig, pålidelig og effektiv politiorganisation integreret i indenrigsministeriet. Ministeriets politiske lederskab vil blive begrænset til at fastlægge politiets strategiske prioriteter og generelle strategier. Det vil ikke være muligt at udstede et påbud (hverken positivt eller negativt) vedrørende politiets operationelle aktiviteter
- Styrke politiets ansvarlighed og uafhængighed
- Oprette et uafhængigt organ (f.eks. en parlamentarisk kommission), som på passende vis skal behandle sager vedrørende strukturelle svagheder inden for politiet (f.eks. politivold, svig, korruption).

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fortsætte gennemførelsen af strategien for udvikling af politiet 2016-2020 med særlig fokus på modernisering af politiets a) forvaltning af menneskelige ressourcer, b) forvaltningsteknikker og c) operationelle kapacitet (respekt for grundlæggende menneskerettigheder i forbindelse med behandlingen af personer, der er tilbageholdt af politiet, udvikling af et godt forhold til offentligheden, opdatering af politiets IKT-miljø, øget kapacitet til at foretage gerningsstedsundersøgelser og videreudvikling af strategien for bekæmpelse af korruption)
- Vedtage en udviklingsstrategi for gendarmeriet og sikre fremskridt i gennemførelsen af strategien
- Etablere et effektivt vidnebeskyttelsessystem (særlig enhed) og give vidner de nødvendige garantier for beskyttelse mod intimidering og fysiske trusler
- Fremme en kultur af integritet og etiske værdier i hele indenrigsministeriet og politiet. Udvikle adfældsregler og -standarder for at forebygge og træffe effektive sanktioner over for politiforseelser. Udvikle værktøjer til vurdering af effektiviteten og virkningen af politiets aktiviteter
- Oprette et fælles center for uddannelse inden for retshåndhævelse (JLETC) for at sikre en tilstrækkelig grundlæggende og specialiseret efteruddannelse, herunder højt specialiseret uddannelse, når der er behov herfor. På grundlag af samarbejdsordningen mellem Moldova og Cepol fra 2012 vil JLETC etablere en tæt operationel forbindelse med Cepol
- Forbedre betingelserne for varetægtsfængsling i politiet
- Øge den hurtige reaktion.

Politisamarbejde og databaser

Prioriteter på kort sigt

- Videreudvikle den automatiserede, centraliserede database til både efterforskning og retsforfølgelse (nationale elektroniske sagsstyringsystemer) med henblik på at undgå risiko for overlappende kriminalsager og problemer med at matche sager, der ofte har bred geografisk eller endog international rækkevidde. Et sådant system bør ideelt set dække alle facetter af efterforsknings- og retsforfølgelseskæden, herunder information om inddrivelse af aktiver, indefrysning og konfiskation
- Yderligere forbedre det nationale statistiske instrument til måling af kriminalitetsraten og opklaringsprocenten. Det bør anvendes effektivt som et forvaltningsværktøj i forbindelse med udviklingen af nye politiske prioriteter.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre, at de centrale enheder for det internationale politisamarbejde (den nationale Europolenhed, Sirenekontoret og det nationale centralbureau (NCB) Interpol) har adgang til relevante nationale og internationale databaser via en enkelt administrativ struktur (et enkelt kontaktpunkt – SPOC)
- Intensivere samarbejdet og udvekslingen af oplysninger mellem Moldova og Europol (kvalitativt og kvantitativt) i grænseoverskridende straffesager.

Bekæmpelse af ulovlige narkotika

Prioriteter på kort sigt

- Deltage i Det Europæiske Informationsnet for Narkotika og Narkotikamisbrug (Reitox) under Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA) og i relevante ekspertmøder organiseret af EMCDDA
- Gennemføre en klar fordeling af opgaver og koordinering mellem myndigheder med kompetence inden for begrænsning af narkotikaefterspørgslen samt mellem myndigheder, der er involveret i begrænsning af narkotikaudbuddet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvide koordineringen til alle aspekter af narkotikapolitikken, herunder sociale- og folkesundhedsmæssige aspekter, håndhævelsesforanstaltninger, internationalt samarbejde og ungdomspolitik
- Vedtage og gennemføre handlingsplanen for 2017-2018 om gennemførelse af den nationale strategi for bekæmpelse af narkotika for årene 2011-2018.

Menneskehandel

- Vedtage den nationale strategi for forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel for årene 2017-2022, der også omfatter det nationale henvisningssystem
- Strømline informationsstrømmen yderligere ved at forbedre kommunikationen og samarbejdet mellem Europol og de moldoviske nationale tværfaglige retshåndhævende enheder og mellem de moldoviske nationale tværfaglige retshåndhævende enheder indbyrdes
- Sikre kapacitetsopbygningen i retshåndhævende instanser for at sikre samarbejdet med EU-agenter om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel.

Bekæmpelse af seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn

- Styrke den relevante efterforskningsenheds kapacitet til at identificere børn, der er ofre for seksuelt misbrug, navnlig børnepornografi
- Etablere strukturer med henblik på at foretage en individuel vurdering af det enkelte barn, der er offer for seksuelt misbrug, for at tilrettelægge den specifikke bistand og støtte
- Udpege en særlig repræsentant for børn, der er ofre for seksuelt misbrug, når indehaverne af forældremyndigheden i henhold til national ret er udelukket fra at repræsentere barnet som følge af en interessekonflikt, eller når barnet er uledsaget eller adskilt fra familien
- Tilvejebringe passende foranstaltninger og programmer til håndtering af den individuelle risiko, der er knyttet til alle lovovertrædere, som er blevet dømt for seksuelt misbrug eller udnyttelse af børn.

Bekæmpelse af cyberkriminalitet

Prioriteter på kort sigt

- Styrke samarbejdet med EC3 Europol.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Investere i kapacitetsopbygning (herunder af strafferetlige myndigheder), knowhow og specialisering inden for bekæmpelse af cyberkriminalitet, herunder ved at tage højde for sammenhængen med bekæmpelse af hybride trusler (målrettet bekæmpelse af cyberkriminalitet, retsvæsenets og politiets bilaterale programmer)
- Styrke samarbejdet om bekæmpelse af cyberkriminalitet og seksuel udnyttelse af børn ved at tilpasse prioriteter og strømline kommunikation
- Undersøge mulighederne for at samarbejde specifikt om beskyttelsen af kritisk infrastruktur
- Etablere et samarbejde for at øge modstandsdygtigheden og beredskabet over for cyberkriminalitet, herunder etablere IT-beredskabsenheder (CERT), fremme udviklingen af en national strategi for cybersikkerhed og offentlig-private partnerskaber
- Samarbejde om at sikre gennemførelsen af OSCE's tillidsskabende foranstaltninger inden for cybersikkerhed, der har til formål at øge gennemsigtigheden og samarbejdet på regionale og subregionale niveauer
- Gennemføre Budapestkonventionen, navnlig for så vidt angår retsplejereglerne vedrørende interne efterforskninger, offentlig-privat samarbejde og internationalt samarbejde.

Forebyggelse og bekæmpelse af korruption og interessekonflikter

Prioriteter på kort sigt

- Vedtage en lov om integritet, der omfatter den offentlige forvaltning, i samråd med civilsamfundsorganisationerne
- Gennemføre den lov, der pålægger alle relevante embedsmænd at afgive formueerklæringer, fuldt ud og indberette potentielle interessekonflikter og sikre en effektiv gennemførelse af håndhævelsesproceduren. Den nationale integritetsmyndighed (NIA) bør vurdere korrektheden af indholdet af formueerklæringerne/potentielle interessekonflikter, og NAC bør foretage den tilknyttede efterforskning. Vurderingerne bør prioriteres tilstrækkeligt med primær fokus på erklæringer på højt niveau, herunder fra dommere og anklagere
- Sikre en tilstrækkelig opfølgning på mistænkelige erklæringer og systematisk anvende sanktioner (bøder, disciplinære foranstaltninger og andre foranstaltninger) i tilfælde af falske erklæringer, sene erklæringer og manglende afgivelse af formueerklæring. Bevisbyrden for midlernes eller aktiverens oprindelse skal påhvile embedsmanden. Fortsat offentliggøre formueerklæringer
- Vedtage love om forholdsmæssige og afskrækkende sanktioner, der skal anvendes i tilfælde af korruption, og om begrænsning af immuniteter i strafferetlige og administrative sager
- Vedtage og påbegynde en effektiv gennemførelse af den nye strategi for bekæmpelse af korruption som et strategisk instrument, der skal forebygge og reducere antallet af korruptionssager i overensstemmelse med EU's værdier og standarder. Styrke kapaciteten i den overvågningsgruppe, der skal evaluere gennemførelsen af den nationale korruptionsbekæmpelsesstrategi, i tæt samarbejde med parlamentet og civilsamfundet
- Sikre et effektivt samarbejde med og bistand til de relevante EU-institutioner og -organer, herunder Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF), ved kontrol og inspektion på stedet i forbindelse med forvaltning af og kontrol med EU-midler, der skal gives i overensstemmelse med de gældende regler og procedurer.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Forbedre mekanismen for koordinering af og samarbejde om bekæmpelsen af korruption mellem agenturer til bekæmpelse af korruption såsom NAC, NIA, den offentlige anklagemyndighed, indenrigsministeriets (MIA) interne tjeneste til beskyttelse mod og bekæmpelse af korruption og efterretnings- og sikkerhedstjenesten
- Etablere en effektiv mekanisme til koordinering af bekæmpelse af korruption, hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme i den offentlige forvaltning på regeringsniveau

- Udvikle gennemsigtige mekanismer for udnævnelse af ledelsesmedlemmerne af integritetsrådet og af den nationale integritetsmyndigheds forvaltnings- og integritetsinspektører for at sikre, at den nationale integritetsmyndighed er uafhængig og ikke udsættes for politisk indblanding. Sikre, at den nationale integritetsmyndighed har adgang til de nødvendige registre, herunder alle statslige og private registreringer, for at sikre en effektiv kontrol af formueforhold og personlige interesser. Sikre civilsamfundets repræsentation i integritetsrådet
- Styrke NAC's rolle i bekæmpelsen af korruption for at skabe konkrete resultater. Sikre, at NAC har tilstrækkelige finansielle midler og personale, klare ansvarsområder, tilstrækkelige kompetencer og den nødvendige autonomi, og at NAC beskyttes mod ubehørig politisk indflydelse og samarbejder godt med andre retshåndhavende instanser involveret i korruptionsbekæmpelse, navnlig anklagemyndigheden for korruptionsbekæmpelse.
- Fortsat udbrede kendskabet til forskellige former for og typer af korruption og til metoder til forebyggelse heraf. Der bør gennemføres oplysningskampagner med jævne mellemrum. Kommunikationsværktøjer og -strategier vil blive tilpasset den pågældende målgruppe, og deres virkninger vil blive evalueret med jævne mellemrum
- Forbedre systemet for efterforskning og retsforfølgning af højtstående embedsmænd i korruptionssager og sikre åbenhed og upartiskhed i retssager, bl.a. ved at skabe forudsætninger for åben mediedækning. I denne forbindelse begrænse anklagemyndigheden for korruptionsbekæmpelses arbejde til korruption på højt niveau og styrke myndighedens kapacitet til at bekæmpe korruption på højt niveau
- Opnå mere håndgribelige resultater inden for korruptionsbekæmpelse ved at forbedre myndighedernes resultater inden for korruptionsbekæmpelse gennem mere effektive sanktioner og reelle domme, navnlig for embedsmænd på højt niveau
- Udvikle og forbedre en overordnet og sammenhængende lovgivningsramme til fremme af integritet i den offentlige sektor
- Efterforske banksvindel grundigt henblik på at få de omdirigerede midler tilbage og jævnligt rapportere om fremskridt i efterforskningen på en gennemsigtig måde
- Fremsende Kroll-rapporten om den anden fase til EU
- Sikre, at E-integritetssystemet er kompatibelt med alle de statslige og private registreringer, der er nødvendige for at sikre en effektiv kontrol af formueforhold og personlige interesser
- Sikre en gradvis overgang til indgivelse af erklæringer online
- Styrke systemet for regelmæssig selvevaluering af korruptionsbekæmpelsen.

Bekæmpelse af hvidvaskning af penge, finansiering af terrorisme og økonomisk kriminalitet

Prioriteter på kort sigt

- Tilpasse lovgivningen til det fjerde direktiv om hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme
- Sikre, at den nye lovgivning om kapitalliberalisering og skattepolitisk stimulering og om ændring og færdiggørelse af retsakter er forenelig med Moldovas forpligtelser i henhold til associeringsaftalen
- Øge den finansielle efterretningsenheds tekniske og operationelle kapacitet med henblik på at gennemføre alle opgaver på AML/CFT-området effektivt, navnlig for at styrke den finansielle efterretning
- Den finansielle efterretningsenhed bør i stigende grad og proaktivt efterforske påstande om hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, i første omgang med fokus på de indberetningspligtige organer, som systematisk indberetter mistænkelige transaktioner, og som bør sanktioneres i tilfælde af manglende indberetning
- Styrke den forebyggende indefrysningsordning ved at give relevante indberetningsenheder beføjelser til at suspendere mistænkelige finansielle transaktioner
- Etablere en national tjeneste for inddrivelse af aktiver, som gennem et styrket samarbejde fremmer den hurtigst mulige sporing af aktiver, der stammer fra kriminalitet, på EU-plan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre en overordnet politik/strategi for økonomisk kriminalitet og økonomisk efterforskning, der omfatter alle relevante myndigheder, herunder anklagemyndigheden, med henblik på at fremskynde komplekse og langvarige efterforskninger inden for økonomisk kriminalitet. Integrere økonomisk efterforskning og efterretningsbaseret politiarbejde i strategien, således at der kan iværksættes proaktive håndhævelsesforanstaltninger på grundlag af dataanalyse
- Forbedre og gennemføre en solid lovgivningsramme for bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, som er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolutioner og FATF's anbefalinger og med resultaterne af de gensidige evalueringer inden for rammerne af Moneyval
- Gennemføre en solid og ambitiøs lovgivning om beslaglæggelse og konfiskation af aktiver, der er mere vidtrækkende end de fastsatte minimumsstandarder på EU-plan og således f.eks. også inkluderer bestemmelser om ikkedomsbaseret (eller civil) konfiskation.

- Forbedre det operationelle samarbejde om konfiskation, inddrivelse af aktiver og forvaltning af aktiver gennem en effektiv kommunikation og udveksling af bedste praksis mellem det moldoviske kontor for inddrivelse af aktiver og EU
- Forbedre det operationelle samarbejde mellem finansielle efterretnings-, politi-, finansielle tilsyns-, skatte- og toldtjenester og enheder via interoperabilitet og udveksling af oplysninger (f.eks. på grundlag af skræddersyede aftaler om udveksling af oplysninger). Forbindelsesofficerer mellem tjenester bør udpeges med henblik på at lette det operationelle samarbejde. Midlertidig personaleudveksling i uddannelsesøjemed bør overvejes
- I samarbejde med det fælles center for uddannelse inden for retshåndhævelse (jf. ovenfor) fastlægge et uddannelsesprogram med en klar akkrediteringsproces for efterforskere og analytikere af økonomisk kriminalitet og gøre det muligt og tilskynde kolleger på andre områder til at deltage i uddannelseskurser om økonomisk efterforskning. Vigtigheden af økonomisk efterforskning bør afspejles i uddannelsen af efterforskere, anklagere og dommere
- Udarbejde en vejledning og retningslinjer til de indberetningspligtige organer, som systematisk indberetter mistænkelige transaktioner, for at forbedre effektiviteten af gennemførelsen af den nationale lovgivning om bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.

Samarbejde om migration, asyl og grænseforvaltning

Migration og asyl

Prioriteter på kort sigt

- Fortsætte gennemførelsen af tilbagetagsaftalen mellem EU og Moldova og foranstaltningerne til støtte for reintegrationen af moldoviske statsborgere
- Fortsat informere om og præcisere rettigheder og forpligtelser i forbindelse med visumfri rejse, herunder informere om regler for adgang til EU-arbejdsmarkedet (herunder gennem EU's indvandringsportal), om EU's ramme for lovlig migration (direktiverne om indrejse- og opholdsbetingelser for visse kategorier tredjelandstatsborgere) og om sanktioner for ethvert misbrug af rettigheder under den visumfri ordning samt om rettigheder og pligter i henhold til EU-medlemsstaternes sundhedssystemer
- Fortsætte udviklingen af det praktiske samarbejde inden for rammerne af mobilitetspartnerskabet mellem EU og Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Fremme og forbedre samarbejdet inden for rammerne af mobilitetspartnerskabet mellem EU og Moldova gennem EUMS's aktive deltagelse med særlig fokus på migration og udvikling

- Styrke den eksisterende infrastruktur (herunder asylcentre) og bemanningen af ansvarlige organer for at sikre effektiv tilbagesendelse af tredjelandstatsborgere, der opholder sig ulovligt på og/eller rejser ulovligt gennem Moldovas område, sikre respekt for menneskerettighederne for administrativt frihedsberøvede indvandrere og udvikle rammen for integration
- Styrke migrations- og asylkontoret som den centrale aktør, der varetager registreringen og forvaltningen af migrationsstrømme, ved at: 1) styrke den retlige ramme, modtagelsesforholdene og dokumentationskravene til udlændinge, 2) hjælpe de regionale enheder med at bekæmpe udlændinges ulovlige ophold og med at tælle antallet af udlændinge, 3) forbedre infrastrukturen og tildele de nødvendige finansielle og menneskelige ressourcer
- Vedblive med at styrke systemet for indsamling og analyse af data om migrationsstrømme og asyl ved at ajourføre den udvidede migrationsprofil og fortsat udarbejde evaluerings- og risikoanalyserapporter om migration og asyl
- Fortsætte den effektive gennemførelse af asyllovgivningen, der sikrer en solid ramme for beskyttelse af personer med behov for international beskyttelse, og styrke indkvarteringscentrets infrastruktur
- Uddanne embedsmænd, ansatte ved de moldoviske immigrationsmyndigheder og dommere i asyl- og migrationsspørgsmål
- Anvende en integreret tilgang til diasporaspørgsmålet og styrke de nationale og lokale myndigheders kapacitet på dette område
- Udvikle mere effektive metoder til at fremme cirkulær migration.

Grænseforvaltning

Prioriteter på kort sigt

- Styrke grænseforvaltningen yderligere, opretholde en grænsekontrol og grænseovervågning af høj kvalitet og udvide og opgradere stationære og mobile videoovervågningsfaciliteter
- Øge den fælles grænseforvaltning ved grænsen mellem EU og Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Vedblive med at levere tilstrækkelig infrastruktur, teknisk udstyr, IT-systemer samt finansielle og menneskelige ressourcer i overensstemmelse med Moldovas strategi for integreret grænseforvaltning og handlingsplan
- Fortsat styrke samarbejdet om grænseforvaltning med Det Europæiske Agentur for Grænse- og Kystbevogtning (Frontex)

- Gennemføre grænseoverskridende samarbejdsinitiativer og styrke samarbejdet med EU-medlemsstaterne for at bidrage til at berige og udvide det fælles efterretningsbillede af Eurosur-området før grænsen, der forvaltes af Frontex, ved at etablere **et netværk med Rumænien og andre lande i regionen**
- Ajourføre situationsbilledet på nationalt og lokalt plan ved at styrke risikoanalysen, informationsanalysen og udvekslingen af oplysninger med nationale og internationale partnere

Retligt samarbejde

Prioriteter på mellemlang sigt

- Intensivere samarbejdet mellem Moldova og Eurojust (kvalitativt og kvantitativt) i grænseoverskridende straffesager
- Fortsat styrke samarbejdet på det civil- og handelsretlige område yderligere ved at:
  - tiltræde og gennemføre multilaterale konventioner om civilretligt samarbejde, navnlig konventionen af 1970 om bevisoptagelse i udlandet i sager om civile eller kommercielle spørgsmål
  - tiltræde og gennemføre multilaterale konventioner om beskyttelse af børn, især konventionerne under Haagerkonferencen om International Privatret på det familieretlige område
  - forberede tiltrædelsen og gennemførelsen af konventionen af 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn, især ved at vurdere nationale kapaciteter og ressourcer
- Styrke det retlige samarbejde i straffesager ved at tiltræde og gennemføre de relevante konventioner, navnlig Europarådets konventioner.

2.5 Handel og handelsrelaterede anliggender (DCFTA)

Det vidtgående og brede frihandelsområde er en vigtig del af associeringsaftalen. Det forventes derfor, at gennemførelsen af denne del, der er indeholdt i afsnit V (Handel og handelsrelaterede anliggender) i associeringsaftalen, vil blive prioriteret på et niveau, der svarer til dens betydning i den samlede aftale og for forbindelserne mellem EU og Moldova.

Handel med varer

Parterne vil samarbejde om at gennemføre bestemmelserne om markedsadgang for varer, herunder energi, navnlig via fælles samråd, for at:

Prioriteter på kort sigt

- Foretage yderligere forbedringer inden for handels- og forsyningsbalancestatistik, så parterne anvender mekanismen til modvirkning af omgåelse korrekt
- Samarbejde om gennemførelsen af køreplanen for forbedring af Moldovas konkurrenceevne
- Udveksle oplysninger om markedsadgangsrelateret udvikling i Moldova og om landets politik vedrørende markedsadgang
- Gennemføre foranstaltninger med henblik på at forbedre erhvervs klimaet for erhvervsdrivende inden for handel.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Øge Moldovas eksportkapacitet, herunder ved at lancere en række ordninger for virksomhedsspecifik finansiel og ikke-finansiel støtte (tilskud) til fremme af eksport
- Styrke samarbejdet mellem EU og Moldova i forbindelse med forberedelsen og gennemførelsen af lovgivning, som er påkrævet for at gennemføre DCFTA-bestemmelserne
- Sikre overholdelsen af handelsrelaterede energibestemmelser
- Gennemføre eksportelementerne for 2018-2020 i den nationale strategi for eksportfremme og tiltrækning af investeringer (NSIAEP) for 2016-2020, herunder en midtvejsevaluering af denne strategi i 2018.

Tekniske forskrifter, standardisering og tilhørende infrastruktur

Parterne vil samarbejde om at opnå overholdelse af EU's tekniske forskrifter, standardisering, metrologi, akkreditering, overensstemmelsesvurderingsprocedurer og markedsovervågningssystemet som omhandlet i associeringsaftalen, og mere specifikt i DCFTA-delen.

Forberedelserne vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Udveksle oplysninger om opfyldelsen af forpligtelserne til at tilnærme den nationale lovgivning til EU-retten, jf. de relevante bilag til aftalen, og om håndhævelsen af lovgivningen
- Styrke de relevante statslige organers, institutioners og agenturers administrative kapacitet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvikle infrastruktur i forbindelse med forvaltningen af tekniske forskrifter, standardisering, metrologi, akkreditering, overensstemmelsesvurderingsprocedurer og markedsovervågningssystemet, herunder oprettelse af et nationalt informationssystem
- Udvikle eller forbedre samarbejdet og om nødvendigt opnå medlemskab af relevante internationale organisationer og EU-organisationer såsom EURAMET, EA, CEN, CENELEC, ETSI og WELMEC
- Udveksle oplysninger om andre relevante aspekter af Moldovas planer vedrørende tekniske handelshindringer og de gældende tidsfrister
- Udforme og gennemføre en dybdegående oplysnings-, rådgivnings- og høringskampagne/foranstaltning for at hjælpe det moldoviske erhvervsliv med at få en større forståelse af EU's produktregler og krav til markedsføring af produkter i samarbejde med den private sektors repræsentative organisationer i Moldova
- Samarbejde om forberedelsen af aftalen om overensstemmelsesvurdering og godkendelse af industrivarer (AOG).

Sundheds- og plantesundhedsforanstaltninger (SPS-foranstaltninger)

Parterne vil samarbejde om at bringe Moldovas sundheds- og plantesundhedsmæssige standarder for fødevarer og foder, plantesundhed og dyresundhed og velfærdslovgivning og -praksis i bedre overensstemmelse med EU's, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Forenkling af import-/eksportcertificeringen af landbrugsfødevarer
- Udvikle og gennemføre fødevarestrategien for 2017-2022
- Styrke samarbejdet mellem det nationale fødevarer sikkerhedsagentur og landbrugsministeriet for at forberede og gennemføre lovgivningsmæssige reformer på SPS-området
- Styrke den administrative kapacitet ved at uddanne personale i de ansvarlige statslige og udøvende organer og instanser i at udarbejde og gennemføre lovgivning i overensstemmelse med EU-retten
- Tilrettelægge oplysningskampagner sammen med relevante instanser, virksomheder og NGO'er om krav, der skal være opfyldt for at få adgang til EU's marked, og sammen med civilsamfundet om forbruger aspekter ved fødevarer- og fodersikkerhed (RASFF)
- Opnå akkreditering af alle laboratorier involveret i officielle kontroller i henhold til internationale standarder for at opfylde SPS-eksportkrav og styrke fødevarer sikkerheden på Moldovas interne marked.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Omorganisere og udvikle det nationale fødevarer sikkerhedsagents kapacitet på grundlag af bestemmelserne i den kommende nye fødevarestrategi for 2017-2022
- Fuldføre gennemførelsen af Moldovas eksisterende strategi for fødevarer sikkerhed med særlig fokus på lovgivningskvalitet og håndhævelseskapacitet og afhjælpe eventuelle konstaterede mangler
- Tilnærme nationale love til EU-retten, jf. de relevante bilag til aftalen, og sikre deres effektive gennemførelse og håndhævelse
- Forbedre infrastruktur og tilknyttet kapacitet, der er nødvendig for at gennemføre lovgivningen, navnlig vedrørende dyresundhed, plantesundhed, fødevarer sikkerhedslaboratorier og grænsekontrolsteder, i overensstemmelse med EU's krav
- Afslutte oprettelsen af et system for tidlig varsling til sikring af fødevarer og foder, dyresundhed og plantesundhed

Told og handelslettelser

Parterne vil samarbejde om at bringe Moldovas lovgivning i overensstemmelse med EU-retten, EU's retningslinjer på toldområdet og de internationale standarder, der er opstillet og defineret i kapitel 5 og de relevante bilag til associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Tilpasse Moldovas lovgivning til Den Europæiske Unions toldkodeks
- Fortsætte gennemførelsen af de strategiske rammer for toldsamarbejdet
- Vedblive med at modernisere Moldovas toldvæsen og dets infrastruktur og med at tilrettelægge personaleuddannelse, navnlig for at styrke en serviceorienteret kultur uden korruption
- Udarbejde en køreplan for Moldovas tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure og oprette en projektgruppe
- Intensivere dialogen om bekæmpelse af svig for at forhindre ulovlig handel, herunder med afgiftsbelagte varer, navnlig gennem udvidet samarbejde i overensstemmelse med protokollen om gensidig administrativ bistand i toldspørgsmål
- Sikre en effektiv håndhævelse af Moldovas lovgivning om beskyttelse af geografiske betegnelser og intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR) og sikre passende uddannelse af toldembedsmænd på dette område.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Tilpasse Moldovas system vedrørende autoriserede økonomiske operatører til EU's tilsvarende system med mulighed for gensidig anerkendelse
- Tilpasse lovgivningen og fastlægge betingelserne for Moldovas tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure
- Fortsætte med at forenkle og modernisere toldprocedurerne og sikre en effektiv gennemførelse heraf
- Samarbejde om risikobaseret toldkontrol og udveksling af relevante oplysninger, som bidrager til bedre risikostyring og sikkerhed i forsyningskæderne, lettelse af lovlig samhandel og sikkerhed ved varer, der importeres, eksporteres eller er i transit
- Fremskynde procedurerne for hurtig overgang til og gennemførelse af WHO's rammekonvention om tobakskontrol for at udrydde den ulovlige handel med tobaksvarer.

Oprindelsesregler

Parterne vil samarbejde om at gennemføre de oprindelsesregler, der er fastsat i protokollen til associeringsaftalen, og som følger af Moldovas tiltrædelse af den regionale konvention om pan-Euro-Middelhavsregler for præferenceoprindelse. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Drøfte og eventuelt revidere de procedurer, som Moldovas toldvæsen i øjeblikket benytter til certificering og verificering af varers oprindelse.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Bistå Moldova med at opfylde landets forpligtelser, der følger af tiltrædelsen af konventionen
- Tilbyde Moldovas toldvæsen uddannelse i certificering og verificering af præferenceoprindelse

Etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel

Parterne vil fortsætte dialogen om etablering, handel med tjenesteydelser og elektronisk handel i henhold til de relevante bestemmelser i associeringsaftalen. De vil gennemføre de tilsagn, der er givet på området for tjenesteydelser, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre uddannelse og tilstrækkelig administrativ kapacitet til at håndtere tilnærmelsen af lovgivningen
- Sikre regelmæssig udveksling af oplysninger om planlagt eller igangværende lovgivningsarbejde på områder, der er udvalgt til tilnærmelse, og føre dialog med henblik herpå
- Sikre, at den retlige ramme for tjenesteydelser og etablering i Moldova afspejler rettighederne og forpligtelserne og sikrer en effektiv gennemførelse af forpligtelserne vedrørende markedsadgang i henhold til DCFTA.

Løbende betalinger og kapitalbevægelser

Parterne vil fortsætte dialogen om kapitalbevægelser og betalinger, navnlig med henblik på at overvåge overholdelsen af alle eksisterende forpligtelser i associeringsaftalen.

Offentligt udbud

Parterne vil samarbejde om Moldovas gennemførelse af kapitlet om offentlige udbud i associeringsaftalen og de tilhørende reformer. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Koordinere Moldovas harmonisering af lovrammen for offentlige udbud med Europa-Kommissionen
- Give præcise og rettidige oplysninger om udviklingen i Moldovas lovgivning, især hvad angår planlagt lovgivningsarbejde, der berører politik for offentlige udbud og håndhævelse
- Vedtage og påbegynde gennemførelsen af Moldovas strategi for offentlige udbud og således etablere et velfungerende, konkurrencebaseret, ansvarligt og gennemsigtigt indkøbssystem, som giver borgerne i Moldova og det internationale samfund tillid til indkøbsfunktionen
- Udvikle de fornødne kompetencer og den fornødne administrative kapacitet til at øge de offentlige indkøbsprocedurers effektivitet, herunder de aspekter, som kan bidrage til en intelligent, bæredygtig og inklusiv økonomisk vækst i Moldova
- Give præcise og rettidige oplysninger om udviklingen i Moldovas lovgivning, især hvad angår planlagt lovgivningsarbejde, der berører politik for offentlige udbud og håndhævelse.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre Moldovas strategi for offentlige udbud
- Sikre den nationale reform af offentlige udbud gennem en gradvis tilpasning til den relevante og ajourførte EU-lovgivning og sikre en korrekt gennemførelse og håndhævelse af reformen
- Udvikle de fornødne kompetencer og den fornødne administrative kapacitet i de organer, der er ansvarlige for at føre tilsyn med gennemførelsen af politikken for offentlige udbud
- Sikre, at den nationale klageinstans er uafhængig og har tilstrækkelig administrativ kapacitet til at sikre effektive klagemuligheder i overensstemmelse med den relevante EU-lovgivning
- Fortsætte gennemførelsen af e-indkøb og forbedre det relevante IT-værktøjs funktionalitet
- Tilpasse klagesystemet til EU-retten om standarder for uafhængighed, redelighed og gennemsigtighed og sikre en hurtig og kompetent behandling af klager

- Overveje at etablere centraliserede indkøbsorganer og sikre, at alle ordregivende myndigheder/enheder er behørigt bemandede og har de nødvendige ressourcer til at udøve deres aktiviteter
- Indføre og gennemføre lovgivning om udbud inden for forsyningsydelse, koncessioner og offentlig-private partnerskaber i overensstemmelse med den relevante EU-lovgivning.

Intellektuelle ejendomsrettigheder (IPR)

Parterne vil samarbejde om at bringe lovgivningen i Moldova i overensstemmelse med EU-retten og internationale standarder vedrørende beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder som angivet i associeringsaftalen. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Træffe foranstaltninger til at øge offentlighedens opmærksomhed på beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og sikre effektiv dialog med rettighedshaverne
- Sikre en korrekt gennemførelse og håndhævelse af national lovgivning og relevante standarder på dette område og udvikle overvågningsværktøjer til gennemførelse og håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder i henhold til associeringsaftalen.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sørge for, at begge parter rettighedshavere er sikret et passende og effektivt niveau for beskyttelse af deres intellektuelle ejendomsrettigheder, og at der er truffet passende foranstaltninger til at håndhæve disse rettigheder
- Styrke håndhævelseskapaciteten blandt de ansvarlige statslige organer og udøvende instanser, herunder Moldovas toldvæsen, og aflægge rapport om status for den administrative kapacitet med jævne mellemrum
- Sikre, at der er behørigt retlige rammer, så rettighedshavernes adgang til klage og domstolsprøvelse og effektiv gennemførelse af sanktioner er garanteret
- Konsolidere de relevante institutionelle strukturer samt det statslige organ for intellektuelle ejendomsrettigheder og rettighedshaverorganisationer og styrke samarbejdet med myndigheder, kollektive forvaltningsorganisationer og industrisammenslutninger i tredjelande
- Gennemføre standarderne i håndhævelsesdirektiv 2004/48/EF og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 608/2013 af 12. juni 2013 om toldmyndighedernes håndhævelse af intellektuelle ejendomsrettigheder
- Træffe effektive foranstaltninger mod forfalskning og piratkopiering og sikre effektiv gennemførelse af retshåndhævelseslovgivningen og af sanktioner for krænkelse af

intellektuelle ejendomsrettigheder på grundlag af den nationale strategi for intellektuelle ejendomsrettigheder frem til 2020 og udarbejde rapporter på grundlag af konkrete og målbare mål og data med jævne mellemrum.

Konkurrence

Parterne vil samarbejde om at gennemføre kapitlet om konkurrence i associeringsaftalen og de tilhørende reformer. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre, at Moldovas institutionelle rammer og administrative kapacitet på en upartisk måde garanterer en effektiv gennemførelse af konkurrencelovgivningen og sikrer lige vilkår for alle erhvervsdrivende
- Styrke dialogen om erfaringerne med retshåndhævelseslovgivning på dette område samt om anden lovgivningsmæssig udvikling vedrørende konkurrence, herunder ved at tilbyde myndighederne uddannelse og ad hoc-ekspertrådgivning om den generelle håndhævelse af statsstøtteregele.

Gennemsigtighed

Parterne vil være særlig opmærksomme på arbejde, der tager sigte på at:

Prioriteter på kort sigt

- Udvikle regeringens kommunikationsstrategi og definere centrale temaer for at målrette forvaltningens kommunikationsindsats
- Styrke regeringens kommunikationskontors strategiske planlægningskapacitet
- Drøfte bedste praksis og erfaringer med gennemsigtig politikudformning, navnlig ved at inddrage civilsamfundet i den politiske dialog
- Udveksle oplysninger og sørge for relevant uddannelse, herunder om kommunikationsmekanismer og høring af interessenter
- Arrangere seminarer og andre begivenheder for den brede offentlighed med sigte på at forklare gennemførelsen af associeringsaftalen og tilnærmelsesprocessen.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Opfylde tilsagnene om gennemsigtighed i handelsrelateret politikudformning og overveje, hvilke mekanismer det kan være påkrævet at indføre
- Forbedre den frie og nemme adgang til offentlige oplysninger i henhold til loven.

Handel og bæredygtig udvikling

Parterne vil fortsætte deres dialog om og arbejde med de emner, der er omfattet af det relevante kapitel i associeringsaftalen. Dette vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort og mellemlang sigt

- Udveksle oplysninger om gennemførelsen af den relevante nationale politikramme eller af internationale forpligtelser i forbindelse med bæredygtig udvikling
- Drøfte den effektive gennemførelse af forpligtelserne i henhold til det pågældende kapitel med henblik på inddragelse af interessenter og dialog med civilsamfundet
- Sikre, at arbejdstilsynet fortsat følger de internationale principper og EU-principperne
- Udveksle bedste praksis og relevant erfaring.

Parterne vil være opmærksomme på, at prioriteterne vedrørende fagforeningsrettigheder og grundlæggende arbejdsmarkedsstandarder i afsnit 2.2 og prioriteterne i afsnit 2.6 (Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder) er yderst relevante for gennemførelsen af kapitlet "Handel og bæredygtig udvikling" og derfor bør behandles i forbindelse med denne del af associeringsaftalen.

2.6 Økonomisk udvikling og markedsmuligheder

Parterne vil samarbejde om at støtte Moldova i at indføre en velfungerende markedsøkonomi og gradvist tilnærme sine politikker til EU's i overensstemmelse med de vejledende principper for makroøkonomisk stabilitet, sunde offentlige finanser, et stærkt finansielt system og en bæredygtig betalingsbalance. Dette samarbejde skal navnlig bidrage til at opfylde følgende mål:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre det reformprogram, der er fastlagt sammen med Den Internationale Valutafond
- Påbegynde gennemførelsen af den makrofinansielle bistandsforanstaltning, der er aftalt med EU, når den er vedtaget.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Afslutte gennemførelsen af det reformprogram, der er fastlagt sammen med Den Internationale Valutafond
- Gennemføre den makrofinansielle bistandsforanstaltning, der er aftalt med EU, fuldt ud, når den er vedtaget
- Overvåge den makroøkonomiske udvikling, drøfte centrale politiske udfordringer og udveksle oplysninger om bedste praksis ved at styrke den regelmæssige makroøkonomiske dialog for at forbedre kvaliteten af den politiske beslutningstagning
- Vedblive med at styrke Moldovas centralbanks og den nationale finansmarkedskommissions uafhængighed, tilsynsbeføjelser og kapacitet. Udveksle EU-erfaringer med pengepolitik og valutakurspolitik og med regulerings- og tilsynspolitikker for finans- og banksektoren for at udvikle Moldovas kapaciteter på disse områder
- Forbedre bæredygtigheden og forvaltningen af de offentlige finanser ved at gennemføre finanspolitiske reformer, herunder forbedre gennemførelsen af det parlamentariske budgettilsyn
- Fortsætte med at udarbejde åbne, konkurrenceprægede og gennemsigtige privatiseringsregler og -procedurer og gennemføre dem i overensstemmelse med bedste praksis i EU.

Selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance

Parterne vil samarbejde om at forberede Moldova på gennemførelse af EU-retten og de internationale instrumenter, der er nævnt i de relevante bilag til associeringsaftalen, og navnlig om at:

Prioriteter på kort sigt

- Udveksle rettidige, relevante og nøjagtige oplysninger om status for gældende lovgivning og dens overensstemmelse med EU-retten baseret på det format, parterne har aftalt, for at gennemføre EU-retten i overensstemmelse med den vedtagne tidsplan
- Udpege områder, hvor der bør tilbydes uddannelse, kapacitetsopbygning og ekspertise
- Forenkle systemet med inspektorater og forskellige tilsynsorganer for at øge effektiviteten og reducere risikoen for korrupsion med de endelige formål at forbedre erhvervs klimaet og håndhævelsen af lovgivning og standarder.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvikle kapaciteten i de statslige institutioner i Moldova, der er involveret i gennemførelsen af selskabsret, regnskabs- og revisionsvæsen samt corporate governance
- Arbejde på at etablere registre over reelle ejere for virksomheder og juridiske enheder.

Beskæftigelse, social- og arbejdsmarkedspolitik og lige muligheder

Parterne vil samarbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre, at de grundlæggende betingelser for et effektivt arbejdstilsyn er på plads
- Vedblive med at fremme den sociale dialog, bl.a. gennem kapacitetsopbygning af arbejdsmarkedets parter.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre EU-retten inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, arbejdsret og arbejdsvilkår, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen, og navnlig for at:
  - styrke den administrative kapacitet og håndhævelseskapaciteten inden for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og arbejdsret, navnlig arbejdstilsynet og relevante retslige myndigheder
  - opbygge arbejdsmarkedets parters kapacitet (f.eks. uddannelse i EU's lovgivning og standarder om sundhed og sikkerhed og i arbejdsret)
- Udvikle en strategisk tilgang til beskæftigelse, der er rettet mod flere og bedre job med ordentlige arbejdsvilkår og bedre afstemning af færdigheder og job på arbejdsmarkedet og fremmer aktiv støtte og effektiv arbejdsformidling, fremme et rummeligt arbejdsmarked og gennemføre de landeprogrammer for anstændigt arbejde, som Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) og Moldova har indgået aftale om
- Styrke kapaciteten i den forvaltning, der er ansvarlig for udvikling og gennemførelse af beskæftigelses- og socialpolitikker, navnlig arbejdsformidlinger og sociale tjenester.

Forbrugerbeskyttelse

For at forberede gennemførelsen af EU-retten og de internationale instrumenter, der er nævnt i de relevante bilag til associeringsaftalen, vil parterne samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Revidere hele forbrugerbeskyttelseslovgivningen i Moldova vedtaget til dato i forhold til den nyligt vedtagne EU-lovgivning på dette område (jf. bilag IV til associeringsaftalen)
- Gennemføre forbrugerbeskyttelsesagenturets (CPA) flerårige institutionelle udviklingsplan
- Gennemføre det nationale moldoviske fødevarer sikkerhedsagenturs (ANSA) flerårige institutionelle udviklingsplan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere og aktivere et nationalt system for effektiv kommunikation mellem nationale interessenter om og tilbagekaldelse af farlige nonfoodforbrugerprodukter
- Etablere og aktivere et RASFF-baseret system for udveksling af oplysninger om farlige fødevarer
- Integrere de forskellige fødevarer sikkerhedskontrolsteder (grænsekontrolsteder, plantesundheds- og dyresundhedstjenester og det nationale center for prøvning og certificering af afgrøder og jord) i et integreret ledelsesinformationssystem (MIS)
- Videreudvikle og håndhæve procedurer til kontrol af risikostyringsanalyser for fødevarer og nonfoodprodukter
- Jævnligt vurdere forbrugerbeskyttelsesagenturets (CPA) flerårige institutionelle udviklingsplan og revidere den om nødvendigt
- Jævnligt vurdere det nationale moldoviske fødevarer sikkerhedsagenturs (ANSA) flerårige institutionelle udviklingsplan og revidere den om nødvendigt
- Yderligere tilpasse den moldoviske sundheds- og plantesundhedsmæssige retlige og normative ramme (SPS-rammen) til EU-retten
- Styrke den administrative kapacitet til at håndhæve forbrugerbeskyttelsen i Moldova, navnlig ved at uddanne embedsmænd og andre repræsentanter for forbrugernes interesser i indarbejdelse af EU-lovgivningen i national ret og efterfølgende gennemførelse og håndhævelse heraf.

Statistikker

Parterne vil samarbejde om at bringe Moldovas lovgivning i bedre overensstemmelse med EU-retten på det statistiske område. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Godkende loven om officielle statistikker udarbejdet på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 223/2009 af 11. marts 2009 om europæiske statistikker og generel lovgivning om officielle statistikker for østeuropæiske, kaukasiske og centralasiatiske lande
- Godkende NUTS-nomenklaturen i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1059/2003 af 26. maj 2003 om indførelse af en fælles nomenklatur for regionale enheder (NUTS) med yderligere ændringer og justeringer
- Udbrede de endelige resultater af folke- og boligtællingen (PHC) i 2014 og forbedre befolkningsstatistikkerne ved at udvide brugen af administrative datakilder
- Foretage estimater over regionalregnskaber på grundlag af SNA 1993/ESA 1995-metoden
- Sikre det moldoviske nationale statistiske kontors professionelle uafhængighed i forbindelse med gennemførelsen af den kommende reform af den offentlige forvaltning ved at opretholde kontorets nuværende status og position i den offentlige forvaltning.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre, at det harmoniserede forbrugerprisindeks (HICP) beregnes på grundlag af EU's standarder
- Gennemføre SNA 2008/ESA 2010-metoden og genberegningen af tidsrækker for de centrale makroøkonomiske indikatorer på grundlag af den godkendte metode
- Gennemføre et kvalitetssikringssystem i officielle statistikker på grundlag af de europæiske standarder.

Beskatning

Parterne vil styrke samarbejdet om at forbedre og udvikle Moldovas skattesystem og -forvaltning på grundlag af EU's og internationale standarder. Samarbejdet vil bl.a. omfatte forberedelser til gradvist at tilnærme Moldovas lovgivning til EU-retten og de internationale instrumenter, der er nævnt i bilagene til associeringsaftalen, og navnlig arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Vedtage og påbegynde gennemførelsen af strategien for reform af skatteforvaltningen
- Iværksætte TAMP-projektet
- Udvikle samarbejdet med OECD og skatteforvaltningerne i EU's medlemsstater gennem udveksling af nye erfaringer og oplysninger om tendenser på beskatningsområdet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Forbedre og forenkle skattelovgivningen
- Forbedre det internationale skattesamarbejde for at styrke god forvaltningsskik på skatte- og afgiftsområdet, dvs. ved at gennemføre principperne om gennemsigtighed, informationsudveksling og loyal skattekonkurrence
- Forbedre skatteforvaltningens kapacitet ved at styrke forandringsledelsen, gennemføre den institutionelle og operationelle reform, bidrage til den europæiske integrationsproces og modernisere informationsteknologien
- Træffe foranstaltninger til harmonisering af politikker for bekæmpelse af svig og smugling af afgiftsbelagte varer.

Finansielle tjenesteydelser

Parterne vil samarbejde om at forberede Moldova på moderniseringen af landets finansielle regulerings- og tilsynsramme med det formål at bringe denne ramme i overensstemmelse med internationalt anerkendte reguleringsstandarder for finansielle tjenesteydelser med udgangspunkt i EU-lovgivning og internationale instrumenter, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen, herunder aftalens afsnit IV (Økonomisk samarbejde og sektorsamarbejde), som benchmark for udviklingen af et passende regelsæt for Moldova. Dette samarbejde vil omfatte følgende foranstaltninger og bidrage til at opfylde følgende mål:

Prioriteter på kort sigt

- Tage skridt til at sikre aktionærgennemsigthed og garantere den finansielle stabilitet på forsikringsmarkedet
- Sikre, at de svindelsager, der har berørt Moldovas banksektor i 2014, gøres til genstand for en grundig, gennemsigtig og upartisk undersøgelse, med henblik på at få de forsvundne midler tilbage og retsforfølge de ansvarlige
- Yderligere forbedre den retlige ramme ved at tilvejebringe de nødvendige instrumenter og foranstaltninger (f.eks. øge aktionærernes ansvar, pålægge strengere sanktioner) for at håndtere de faktorer, der førte til banksvindlen i 2014, og for at forhindre lignende svigagtige transaktioner på alle niveauer
- Gradvist udvikle og vedtage en ramme for indskudsgaranti i overensstemmelse med internationalt anerkendte standarder
- Vedtage loven om kreditinstitutter, som ikke er banker, udarbejdet af den nationale finansmarkedskommission
- Etablere kontakter og udveksle oplysninger med EU's finansielle tilsynsmyndigheder. EU vil navnlig yde den nødvendige støtte til de moldoviske myndigheder i forbindelse med indgåelsen af aftaler om udveksling af oplysninger og samarbejde om finansielle tjenesteydelser med de relevante EU-regulerings- og tilsynsmyndigheder (f.eks. Den Europæiske Centralbank og EU-medlemsstaternes myndigheder)
- Udveksle rettidige, relevante og nøjagtige oplysninger om status for Moldovas gældende lovgivning
- Udpege områder, hvor der bør tilbydes uddannelse, kapacitetsopbygning og ekspertise.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere en ny regulerings- og tilsynsramme, der er i overensstemmelse med internationalt anerkendte reguleringsstandarder, herunder en ny tilsynsstrategi og nye værktøjer og instrumenter
- Indføre en omfattende ramme for forbedring af corporate governance og bankernes risikostyring

- Udvikle en makroprudentiel tilsynsramme
- Opbygge kapacitet til at gennemføre den nye lovgivning i den finansielle sektor
- Forbedre tilsynsmyndighedernes administrative kapacitet i overensstemmelse med internationalt anerkendte standarder
- Udarbejde national lovgivning om forebyggelse og bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme, især ved at gennemføre EU-lovgivningen på disse områder, styrke samarbejdet med Den Finansielle Aktionsgruppe (FATF), Europarådet, navnlig Ekspertkomitéen for Evaluering af Foranstaltninger til Bekæmpelse af Hvidvaskning af Penge og Finansiering af Terrorisme (Moneyval) og alle andre relevante myndigheder i EU-medlemsstaterne, og undertegne aftalememoranda mellem Moldovas finansielle efterretningsmyndigheder og EU's medlemsstater
- Udvikle samarbejdet mellem statslige myndigheder og organisationer med ansvar for at føre tilsyn med gennemførelsen af den nationale lovgivning om bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme.

Industri- og virksomhedspolitik

Parterne vil samarbejde om at forbedre erhvervsklimaet og de lovgivningsmæssige rammer i Moldova, især for små og mellemstore virksomheder (SMV'er), herunder mikrovirksomheder. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre SMV-strategien 2012-2020 og den tilhørende handlingsplan i overensstemmelse med den nye SMV-lov og med landets reviderede køreplan til fremme af konkurrenceevnen og den nye strategi for eksportfremme og tiltrækning af investeringer
- Gennemføre programmet for virksomheders konkurrenceevne og SMV'er (Cosme), der omfatter initiativer såsom Enterprise Europe-netværket (EEN), Erasmus for unge iværksættere og projekter vedrørende klyngesamarbejde osv., ved at styrke de relevante institutionelle interessenter og interessenterne i den private sektors kapacitet i Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre den landespecifikke køreplan og henstillingerne i vurderingen af "Small Business Act" (SBA)
- Knytte udviklingen af SMV'er til de muligheder, der ligger i DCFTA, herunder gennem virksomheds(støtte)netværk (såsom Enterprise Europe-netværket) og klynger, og afslutte udviklingen af en særlig klyngepolitik på dette område
- Styrke erhvervs- og SMV-sammenslutningernes (herunder sektorspecifikke sammenslutninger) rolle for at styrke den offentlig-private dialog
- Gennemføre den konceptuelle lovgivningsmæssige og operationelle ramme, der stimulerer udviklingen af industriklynger i Moldova.

Minedrift og råstoffer

Parterne vil udveksle oplysninger om minedrift og råstoffer for at få en bedre forståelse af deres respektive strategier og politikker. Drøftelserne vil finde sted i et særligt underudvalg.

Turisme

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på mellemlang sigt

- Etablere kontakter for at styrke udviklingen af en konkurrencedygtig og bæredygtig turismeindustri og redegøre for de skridt, der skal til for at intensivere samarbejdet mellem Moldova og EU på turismeområdet
- Vedblive med at udveksle bedste praksis, viden og uddannelseserfaringer på turismeområdet.

Landbrug og udvikling af landdistrikterne

Med henblik på at samarbejde om tilnærmelsen af politikker og lovgivning til EU's fælles landbrugspolitik (CAP), herunder navnlig for at respektere tidsrammen for opfyldelse af forpligtelserne på de specifikke områder, der er fastlagt i de relevante bilag til associeringsaftalen, vil parterne samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Vedtage en generel lov om subsidieringsprincipper inden for landbrug og udvikling af landdistrikter og således forbedre politikgennemførelsen på dette område
- Udvikle landbrugs- og fødevarerministeriets kapacitet inden for landbrugsstatistikker og økonomisk analyse
- Udvikle, fremme og gennemføre sektorprogrammer for specifikke delsektorer i landbruget.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Udvikle og gennemføre de politiske, retlige og institutionelle rammer (herunder krav om fødevarerikkerhed, kvalitetspolitik, økologisk landbrug og handelsnormer) inden for landbrug og udvikling af landdistrikter
- Forbedre landbrugsproduktionens konkurrenceevne og diversificeringen af de økonomiske aktiviteter i landdistrikterne
- Forbedre den bæredygtige anvendelse af jord- og vandressourcer i landbrugsfødevarersektoren.
- Udvikle centrale og lokale forvaltningers kapacitet inden for politikker til udvikling af landdistrikter
- Styrke betalingsorganets kapacitet til at sikre gennemsigtighed, effektivitet og forudsigelighed i den udbetalte statsstøtte
- Reducere landbrugssektorens sårbarhed over for klimatrusler
- Udvikle et ajourført og gennemsigtigt matrikelregister som grundlag for overvågning af arealanvendelsen samt fremme en jordreform og konsolideringen af landbrugsbedrifter med henblik på at forbedre strukturerne i landbrugs- og fødevarersektoren og gennemføre politikker for udvikling af landbruget og landdistrikterne.

Informationssamfundet/den digitale økonomi og det digitale samfund

Parterne vil samarbejde om at tilpasse Moldovas digitale vilkår til EU's digitale indre marked. Dette vil skabe job, vækst og innovation i Moldova og ikke mindst være til gavn for de unge i henseende til uddannelsesmuligheder lokalt eller på afstand, og det vil fremme etableringen af virksomheder med små krav til startkapital. Parterne vil navnlig samarbejde om at støtte Moldovas gennemførelse af EU-retten, jf. de relevante bilag til associeringsaftalen, for at:

Prioriteter på kort sigt

- Styrke den nationale tilsynsmyndighed inden for elektronisk kommunikations uafhængighed og administrative kapacitet for at sikre dens evne til at træffe passende tilsynsforanstaltninger og håndhæve sine egne afgørelser og alle gældende forskrifter og for at fremme loyal konkurrence på markederne
- Gøre fremskridt med gennemførelsen af det fælles europæiske alarmnummer 112 i Republikken Moldova.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Styrke den digitale sektor ved at udveksle oplysninger og erfaringer om gennemførelsen af det digitale indre marked (DSM). Frem tilpasningen i Moldova til EU's lovgivning, bedste praksis og normer, bl.a. inden for e-handel, databeskyttelse gennem modstandsdygtige netværk, fastlæggelse af en national strategi for cybersikkerhed, kapacitetsopbygning af nationale IT-beredskabsenheder (CERT) og fastlæggelse af en national model for udrulning af bredbånd i landdistrikterne
- Forbedre cybersikkerheden og beskyttelsen af personoplysninger i elektronisk kommunikation for at sikre tilgængeligheden og integriteten af elektroniske offentlige tjenester og øge borgernes tillid til disse tjenester.

Folkesundhed

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme Moldovas aktive deltagelse i EU's sundhedsprogram for 2014-2020.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Støtte Moldova i at forberede gennemførelsen af EU's sundhedslovgivning, jf. bilagene til associeringsaftalen, især lovgivning vedrørende bekæmpelse af tobaksrygning, kvalitet og sikkerhed ved stoffer af menneskelig oprindelse (blod, væv, organer og celler) og om sundhedstrusler, herunder i overensstemmelse med Moldovas internationale forpligtelser i henhold til rammekonventionen om bekæmpelse af tobaksrygning og det internationale sundhedsregulativ
- Styrke beredskab, uddannelse og epidemiologisk overvågning af overførbare sygdomme, bl.a. gennem: 1) Moldovas deltagelse i MediPIET (Mediterranean Programme for Intervention Epidemiology Training), 2) samarbejde med Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme, 3) sikring af landets ejerskab af og bæredygtigheden af nationale programmer for forebyggelse af og kontrol med HIV, tuberkulose og hepatitis, 4) styrkelse af vaccinationsprogrammer
- Sikre tiltrædelsen og efterfølgende gennemførelse af protokollen om ulovlig handel med tobaksvarer
- Styrke nationale tværsektorielle foranstaltninger til bekæmpelse af antimikrobiel resistens, bl.a. gennem styrkelse af overvågningen, en hensigtsmæssig anvendelse af antimikrobielle stoffer og infektionskontrol i sundhedsmiljøer.

Byplanlægning og byggeri

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre loven om byplanlægning og byggeri for årene 2017-2020 gennem udvikling og vedtagelse af den afledte lovgivning (lovforslag og regeringsafgørelser) i overensstemmelse med "Moldova 2020-strategien"
- Træffe foranstaltninger til fremme af ordninger for fysisk planlægning på nationalt, regionalt og lokalt plan samt masterplaner og kommunale bøger om lokaliteter for at fremme en integreret regionaludviklingspolitik.

Regionaludvikling

Parterne vil inden for rammerne af regionaludviklingspolitikkerne og dialogen om regionalpolitik mellem EU og Moldova samarbejde om Moldovas indsats for at:

Prioriteter på kort sigt

- Styrke Moldovas deltagelse i EU-strategien for Donauområdet yderligere for at få gavn af udvekslingen af erfaringer og bedste praksis med deltagende regioner fra EU-medlemsstaterne
- Deltage i de grænseoverskridende samarbejdsprogrammer for 2014-2020 (programmerne for ENI/CBC Rumænien/Moldova og Sortehavet, det transnationale program for Donauområdet samt programmet for territorielt samarbejde mellem Moldova og Ukraine).

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre Moldovas regionaludviklingsstrategi for 2016-2020 i overensstemmelse med Moldova 2020-dagsordenen på hele landets område med henblik på at støtte en mere afbalanceret vækst i landet som helhed
- Som led i målet fastlagt i Moldovas regionaludviklingsstrategi om at sikre bæredygtig økonomisk vækst i regionerne, navnlig fremme regional økonomisk specialisering og innovation, iværksætterier og en styrkelse af potentialet i byområder for konkurrencebaseret økonomisk udvikling samt promovere begrebet "intelligent specialisering" gennem fastlæggelse af forsknings- og innovationsstrategier
- Styrke de nationale, regionale og lokale institutioners institutionelle og operationelle kapacitet inden for regionaludvikling, herunder arbejde med at udvikle et effektivt system til flerniveaustyring og en klar ansvarsfordeling
- Øge inddragelsen af interessenter på regionalt og lokalt niveau og konsolidere partnerskabet mellem alle de parter, der er involveret i regionaludvikling
- Styrke Moldovas deltagelse i EU-strategien for Donauområdet for at give Moldova mulighed for at få gavn af udvekslingen af erfaringer og bedste praksis med de deltagende regioner fra EU-medlemsstaterne på en række områder, herunder de områder, der er omfattet af associeringsaftalen.

Fiskeri og havpolitik

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme en integreret tilgang til maritime anliggender ved at etablere et nationalt kontaktpunkt og deltage i havområdebaserede initiativer med det formål at udpege områder af fælles interesse for sortehavssamarbejdet og projektudvikling.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Intensivere samarbejdet og indsatsen for at skabe bæredygtigt fiskeri i Sortehavet inden for både bilaterale og multilaterale rammer i overensstemmelse med Bukaresterklæringerne fra 2016 afgivet af alle Donaustaterne og ud fra en økosystembaseret tilgang til fiskeriforvaltning
- Øge det administrative, videnskabelige og tekniske samarbejde for at forbedre overvågningen og kontrollen af fiskeriaktiviteter og af handelen med fiskevarer og deres sporbarhed med henblik på at bekæmpe IUU-fiskeri (ulovligt, urapporteret og ureguleret fiskeri) effektivt.

2.7 Forbindelser, energieffektivitet, klimaindsats, beskyttelse af miljøet og civilbeskyttelse

Energi

Parterne vil samarbejde om at forbedre energisikkerheden gennem øget diversificering og større energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi. Det fælles mål er fortsat at etablere et konkurrencebaseret energimarked i Moldova og integrere dette fuldt ud i EU's energimarked.

Prioriteter på kort sigt

- Styrke ANRE's uafhængighed, herunder ved at afpolitisere proceduren for udnævnelse og afskedigelse af direktører samt gennem tildeling af et uafhængigt budget. Moldova vil i denne forbindelse vedtage en ny lov om energi og gennemføre alle anbefalingerne fremsat i forbindelse med gennemgangen af ANRE foretaget af energifællesskabets sekretariat
- Fortsat tage skridt til at integrere Moldovas energimarked i EU's
- Gennemføre den nye ("tredje energipakke") lov om elektricitet ved at træffe de nødvendige foranstaltninger som foreskrevet i loven og ved at vedtage den nødvendige afledte lovgivning
- Gennemføre den nye ("tredje energipakke") lov om naturgas
- Tage skridt til en større åbning af markedet for naturgas
- Afslutte den retlige adskillelse og forberede den fuldstændige adskillelse af Moldovatransgas under hensyntagen til Energifællesskabets ministerråds afgørelse om tidsplanen for adskillelse af netværksaktiviteter fra andre aktiviteter i gassektoren
- Gennemføre køreplanen for forbedring af gas- og elektricitetssammenkoblingerne mellem Moldova og Rumænien
- Afslutte omstruktureringen af Termoelectrica
- Forbedre og garantere gennemsigtighed i udbud og aftaler om elforsyning
- Udvikle støtteordninger, administrative bestemmelser og andre nødvendige foranstaltninger for at øge brugen af vedvarende energi på grundlag af loven om fremme af anvendelsen af energi og vedvarende energikilder
- Udarbejde og gennemføre en handlingsplan for strategiske oliereserver i overensstemmelse med forpligtelsen inden for rammerne af energifællesskabet
- Bringe loven om energieffektivitet i bygninger i overensstemmelse og oprette egnede ordninger til støtte for energieffektivitetsforanstaltninger i både offentlige bygninger og husholdninger

- Identificere og gennemføre foranstaltninger med henblik på at øge konkurrencen på el- og gasmarkederne og diversificeringen af energikilder
- Træffe foranstaltninger for at opfylde forordningen eller forordningerne om naturgasforsyningsikkerhed.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Tage yderligere skridt til at reducere transmissions- og distributionstabene i el-, gas- og varmenet
- Vedtage og gennemføre en handlingsplan, der skal øge de vedvarende energikilders andel af det samlede bruttoenergiforbrug til 17 % inden 2020
- Vedtage en ny lov om energieffektivitet i overensstemmelse med det nye direktiv 2012/27/EU og fortsat udvide mærkningen vedrørende energi- og ressourceforbrug til at omfatte nye produkter
- Styrke konkurrencen på el- og gasmarkederne for at opnå den nødvendige likviditet til at udvikle organiserede konkurrencebaserede markeder
- Identificere de skridt og foranstaltninger, der skal træffes for at sikre en gradvis overgang til markedsbaserede (konkurrencebaserede) prisfastsættelsesmekanismer på grundlag af en regelmæssig evaluering af markedsvilkårene
- Gennemføre den fuldstændige adskillelse af Moldovagas og Moldovatransgaz og vedtage nye entry- og exittariffer i naturgassektoren
- Identificere og gennemføre foranstaltninger for at styrke den sociale støtte til og beskyttelse af sårbare forbrugere
- Færdiggøre energisammenkoblingerne med Rumænien (og/eller Ukraine) og tage skridt til regional markedsintegration.

Transport

Parterne vil samarbejde om at sikre den videre gennemførelse af EU-retten, jf. bilagene til associeringsaftalen, og om at støtte Moldova. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Forberede reform- og omstrukturingsprogrammet for jernbanesektoren
- Intensivere bestræbelserne på at gennemføre EU's luftfartslovgivning for at få fuldt udbytte af aftalen om et fælles luftfartsområde mellem EU og Moldova
- Sikre fri og retfærdig konkurrence i lufthavnssektoren, navnlig indføre bestemmelser om ikkediskriminerende adgang til lufthavnen i koncessionsaftalen vedrørende Chisinau Lufthavn og genskabe effektiv konkurrence inden for groundhandling.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Gennemføre den nye omfattende transport- og logistikstrategi for 2013-2022
- Sikre vejfonden og en stabil finansiering af gennemførelsen af de resultatbaserede vedligeholdelseskontrakter (PBMC)
- Foretage de nødvendige reformer, så Moldova hurtigst muligt kan fjernes fra Parisaftalememorandumets sortliste
- Udvikle infrastruktur, navnlig ved at udvikle og gennemføre yderligere projekter til udvikling af det udvidede centrale TEN-T-netværk som aftalt på ministermødet i forbindelse med TEN-T-dagene i Rotterdam i 2016
- EU-medlemsstaterne bør overveje muligheden for en gradvis åbning af markedet for vejtransport på baggrund af Moldovas fremskridt med hensyn til gennemførelsen af relevant EU-lovgivning i national ret.

Miljø

Parterne vil samarbejde om at forberede gennemførelsen af EU-retten og internationale standarder, navnlig for at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre videreførelsen af administrative reformer og opbygningen af en tilstrækkelig administrativ kapacitet til at gennemføre associeringsaftalens miljøkapitel
- Gøre fremskridt med tilnærmelsen til gældende miljølovgivning ved at vedtage den centrale lovramme i sektoren, dvs. love om strategisk miljøvurdering, beskyttelse af luft, affaldshåndtering, kemikalieforvaltning og industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening)
- Udvikle og vedtage gennemførelsesmekanismer med henblik på anvendelse af vurderinger af virkninger på miljøet (VVM) og strategiske miljøvurderinger (SMV) for at integrere miljøspørgsmål og tværgående spørgsmål i andre centrale politikområder
- Udvikle og vedtage nationale strategier, programmer og planer for beskyttelse af luft og kemikalie- og affaldshåndtering.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Vedtage den nødvendige gennemførelseslovgivning i forskellige miljømæssige delsektorer, navnlig inden for vandkvalitet og -forvaltning, affalds- og kemikaliehåndtering, naturbeskyttelse, luftkvalitet og industriforurening, for at opfylde forpligtelserne som fastsat i associeringsaftalen
- Fremme udviklingen af grøn økonomi i Moldova
- Sikre den fortsatte gennemførelse af miljøstrategien for årene 2014-2023 og de nationale strategier vedrørende vandforsyning og kloakering, affaldshåndtering og bevaringen af den biologiske mangfoldighed.

Klima

Parterne vil samarbejde om at styrke dialogen og samarbejdet om klimaændringer for at:

Prioriteter på kort sigt

- Ratificere den nye globale aftale om klimaændringer (Parisaftalen).

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre gennemførelsen af EU-strategien for tilpasning til klimaændringer og handlingsplanen for perioden frem til 2020
- Indlede gennemførelsen af lavemissionsudviklingsstrategien for perioden frem til 2030, for så vidt angår landets tilsigtede nationalt bestemte bidrag (INDC)
- Forbedre den interinstitutionelle og tværsektorielle koordinering og integrere tilpasningen til og afbødningen af klimaændringer i politikker og planer på alle niveauer
- Bringe lovgivningen i Moldova mere i overensstemmelse med de EU-retsakter og internationale instrumenter, der er omhandlet i bilag II til associeringsaftalen
- Forbedre Moldovas ramme til forbedring af gennemsigtigheden i klimaindsatsen, navnlig gennem et solidt nationalt system til overvågning og rapportering om klimapolitikker, foranstaltninger og drivhusgasemissioner baseret på EU-modellen.

Civilbeskyttelse

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme vedtagelsen og gennemførelsen af EU's retningslinjer for støtte fra værtsnationen
- Gøre fremskridt med udviklingen af en landsdækkende katastroferisikovurdering og -kortlægning og støtte udviklingen af det elektroniske regionale risikoatlas samt sikre effektiv anvendelse heraf på nationalt plan
- Indlede en dialog om de politiske aspekter af katastroforebyggelse, -beredskab og -indsats ved at udveksle bedste praksis, tilrettelægge fælles uddannelsesforløb, øvelser, studiebesøg og workshoper og opsummere erfaringerne fra virkelige nødoperationer og øvelser
- Fortsætte med at udvikle forebyggende aktiviteter ved at uddanne og informere befolkningen som helhed, især de unge, om alvorlige risici.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre effektiv kommunikation døgnet rundt, herunder udveksle tidlige varslinger og oplysninger om store katastrofer, der berører EU og Moldova samt tredjelande, hvor en af parterne er involveret i katastrofeindsats
- Lette gensidig bistand EU-civilbeskyttelsesmekanismen i tilfælde af større kriser, alt efter behov og såfremt der er tilstrækkelige midler til rådighed
- Forbedre videnbasen om katastroferisici og økonomiske tab ved at styrke samarbejdet om datatilgængelighed og -sammenlignelighed
- Forbedre politikkerne til forebyggelse af industrikatastrofer eller "natech"-katastrofer (teknologiske katastrofer udløst af naturkatastrofer), herunder relevante bestemmelser i EU-retten og bedste praksis
- Forbedre samarbejdet om etablering af et solidt uddannelsesprogram inden for civilbeskyttelse og katastrofehåndtering i Moldova baseret på EU-medlemsstaternes bedste praksis og erfaringer
- Indlede onlineudveksling af miljøstrålingsdata ved at lette Moldovas deltagelse i den europæiske platform for udveksling af radiologiske data EURDEP (European Radiological Data Exchange Platform).

2.8 Mobilitet og mellemlfolkelige kontakter

Almen uddannelse, erhvervsuddannelse og ungdomsanliggender

Parterne vil samarbejde om en generel modernisering og reform på uddannelsesområdet, der tager hensyn til de unges og landets behov, er fair over for elever og studerende på tværs af alle sociale og geografiske skel, er ressourceeffektiv og skaber tillid i samfundet gennem den gode kvalitet af de menneskelige ressourcer og output og af uddannelses- og ungdomssystemerne i Moldova. Dette samarbejde vil omfatte arbejde for at:

Prioriteter på kort sigt

- Gennemføre den nye lov om uddannelse
- Øge undervisningsministeriets og underordnede organers administrative kapacitet
- Indføre et system for outputindikatorer, som afspejler relevansen af uddannelsessystemets faktiske output
- Indføre en pilotordning, der belønner skolegang
- Øge kvaliteten af lærernes grunduddannelse, ansættelsesprocedurenes kvalitet og lønningerne
- Modernisere universiteterne, navnlig gennem øget gennemsigtighed i ansættelsen af personale
- Gennemføre fælles aktiviteter og udvekslinger, der fremmer Moldovas integration i det europæiske område for videregående uddannelse yderligere inden for rammerne af landets deltagelse i Bologna-processen
- Fremme akademisk samarbejde, kapacitetsopbygning og mobilitet for studerende og personale gennem programmet Erasmus+ og forskeres mobilitet og uddannelse gennem Marie Skłodowska-Curie-aktioner
- Fremme det systemiske samarbejde mellem uddannelsessystemet og den private sektor for at imødegå arbejdsmarkedets behov
- Gennemføre afsnit VII i loven om uddannelse (livslang læring) i samarbejde med arbejdsministeriet
- Fremme inddragelsen af relevante interessenter i alle former for livslang læring med henblik på løbende faglige udvikling for at bringe dem tættere på arbejdsmarkedets behov
- Gennemføre reformer på erhvervsuddannelsesområdet, herunder af lovgivningen om sektorudvalg
- Gennemføre den nationale strategi for udvikling af ungdomssektoren

- Forbedre udvekslingerne og samarbejdet inden for ikke-formel uddannelse for unge og ungdomsarbejdere som et middel til at fremme interkulturel dialog og støtte civilsamfundet, herunder gennem EU's programmer på ungdomsområdet.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Sikre vedvarende deltagelse i PISA-undersøgelsen
- Fortsætte reformer inden for grundlæggende uddannelse for at styrke kvaliteten af læreruddannelsen, modernisere læseplaner og i højere grad anvende resultatvurdering
- Reducere skolefrafaldsprocenten
- Knytte uddannelse til forskning og innovation samt til økonomiske og sociale forhold
- Foretage en ekstern evaluering og akkreditering af alle programmer for alle tre cyklusser (på bachelor-, master-og ph.d.-niveau) og alle højere uddannelsesinstitutioner
- Foretage en ekstern evaluering og akkreditering af alle udbydere af voksenuddannelse
- Fremme livslang læring
- Gennemføre og støtte en strategisk tilgang til erhvervsuddannelse med henblik på at bringe Moldovas erhvervsuddannelsessystem på linje med moderniseringen af EU's erhvervsuddannelsesstrukturer, hvilket søges opnået gennem Københavnsprocessen og instrumenterne i forbindelse hermed.

Forskning og innovation

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Udarbejde og vedtage ændringer af forskningslovgivningen, som er i overensstemmelse med den nye lov om uddannelse, på baggrund af den nylige revision af det moldoviske forskningssystem
- Skabe nye strukturer, der skal koordinere forskning og innovation på regeringsplan.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Lette Moldovas integration i det europæiske forskningsrum (EFR)
- Styrke Moldovas deltagelse i programmet Horisont 2020
- Fortsætte gennemførelsen af 2020-strategien for forskning og udvikling, handlingsplanen og innovationsstrategien "Innovation for konkurrenceevne" for 2013-2020 og af anbefalingerne fremsat i forbindelse med den peer review, der fandt sted inden for rammerne af den politiske støttefacilitet i Horisont 2020
- Styrke de menneskelige, materielle og institutionelle ressourcer for at forbedre forsknings- og innovationskapaciteten
- Styrke Moldovas deltagelse i Marie Skłodowska-Curie-aktioner.

Kultur, audiovisuel politik og medier

Kultur

Parterne vil samarbejde om at:

Prioriteter på kort sigt

- Fremme gennemførelsen af UNESCO's konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed fra 2005
- Fremme moldoviske kulturelle og audiovisuelle aktørers deltagelse i EU-programmer, navnlig i programmet "Et Kreativt Europa".

Prioriteter på mellemlang sigt

- Samarbejde om at udvikle en inklusiv kulturpolitik i Moldova og om at bevare og fremme kultur- og naturarven
- Styrke kapaciteten til at udvikle kulturel iværksætterånd i de kulturelle og kreative sektorer (herunder kulturarv) og til at tilvejebringe tjenester.

Audiovisuel politik og medier

Parterne vil samarbejde om at forberede gennemførelsen af EU-retten, jf. bilagene til associeringsaftalen. Samarbejdet vil omfatte støtte til Moldova til at:

Prioriteter på kort sigt

- Sikre, at myndigheder/organer, der fører tilsyn med medierne, får styrket deres kapacitet og uafhængighed, og navnlig søge at opnå det audiovisuelle koordineringsråds fulde uafhængighed
- Ændre lovgivningen med henblik på at sikre, at offentlig finansiel støtte til medierne fordeles på grundlag af strenge objektive kriterier, der gælder ens for alle medier og radio- og tv-selskaber
- Ændre lovgivningen med henblik på at gribe hurtigt ind over for koncentrationen af medieejerskab
- Sammen med Europa-Kommissionen undersøge mulighederne for at deltage i udvalgte EU-programmer og EU-agenturers aktiviteter med fokus på ENP-landene
- Udarbejde en ny lov om reklame i overensstemmelse med den nye audiovisuelle lov og de nye europæiske standarder, der skal vedtages, med det formål at sikre en effektiv konkurrence i sektoren.

Prioriteter på mellemlang sigt

- Forberede vedtagelsen af lovgivning på det audiovisuelle område i overensstemmelse med europæiske standarder, bl.a. ved at udveksle synspunkter om audiovisuel politik, relevante internationale standarder, herunder samarbejde om bekæmpelse af racisme og fremmedhad.

Deltagelse i EU's agenturer og programmer

Prioriteter på mellemlang sigt

Gennemgå gennemførelsen af protokollen om deltagelse i EU-programmer på grundlag af Moldovas faktiske deltagelse i specifikke EU-programmer.

2.9 Offentlige outreachaktiviteter og synlighed

Prioriteter på kort sigt

- Sikre en effektiv kommunikation om mulighederne i og virkningerne af associeringsaftalen mellem EU og Moldova med fokus på DCFTA.